

Per què la Comèdia Francesa ha perdut esclat

El que penso del cinema

La Comèdia Francesa, baldament sigui el temple de les tradicions nobles, el santuari de les magnífiques obres mestres de les èpoques passades, no dona pas a l'actor la possibilitat de donar la seva mesura. Si hom resta tancat, mal que sigui entre les més belles produccions artístiques, com la Venus de Milo o la Joconda, la vida és imperfecta. Per important que la tradició sigui per a l'art, l'evolució no és menys indispensable a un veritable artista. Jo aspiro a aquesta evolució, i ara que he

diners gràcies a ells. Es veritat que no havia guanyat mai tants diners com abans de la seva tournée d'Amèrica.

Però encara hi ha una altra cosa del talkie que m'atreu. Jo voldria parlar a milions d'espectadors, i no solament a milers, com al teatre. No basta a l'artista de treballar per a alguns privilegiats, vol conquistar el cor de tot el món. Vetaquí el seu veritable objecte. Per més que treballi en tots els països del món, en totes les capitals, la durada massa limitada de les meves tournées no

Cécile Sorel al seu camerino

bastant mai per a fer venir les grans multituds al teatre. Es veritat, d'altra banda, que l'amor del públic és una arma de dos talls. Me'n puc adonar perfectament en el cas de Charlie Chaplin. En el seu penúltim viatge, fou organitzada una gran gala en el seu honor. Vaig trobar-me amb ell en la mateixa llotja. La gentada festejava follament el seu favorit. De sobte, els espectadors envairen la nostra llotja i en un rampell d'entusiasme, es posaren a abraçar i estirar el gran còmic. Primer li arrencaren el programa de la mà, per a guardar-lo com a record, després se les empenyeren amb la corbata i la camisa, i fins li arribaren als cabells. El pobre Charlot va tenir una por atroç i ens pregà que el salvéssim. Finalment aconseguírem fer-lo evadir, ficar-lo dintre un cotxe i endur-nos-el a tot gas cap a paratges més segurs. Dintre el cotxe, Chaplin, sota la influència de l'emoció punyent, ens xiuxiuejà amb una por barrejada amb fàstic:

—Es això l'amor de la multitud, cosa a la qual tant he aspirat i per la qual tant he treballat? És terrible!

I amb tot, és l'admiració de la multitud el que dona la satisfacció més gran. És molt probable que vagi a Hollywood. Hi tinc grans amics allà: Gloria Swanson, Chaplin i tots els grans postors en escena. De totes maneres, no consentiré a treballar en qualsevol *scenario*. Només he vist un sol bon film en la meua vida, i encara era mut: *Ben Hur*, basat en les més belles frases de la Bíblia. Per a mi, és justament perquè el talkie és l'art de les multituds que només s'hauria de permetre jugar *scenarios* escrits per grans artistes. La finalitat del talkie és de condensar el pensament i fer-lo expressar per grans actors, en lloc de fer-los balbucejar paraules banals.

Com menys nombroses són les rèpliques, més talent requereix el *scenario*. Mentre no seran uns Bernard Shaw o uns Pirandello els que escriguin *scenarios*, no hi haurà progrés sensible en l'art dels talkies (no parlo pas de la tècnica). D'altra banda coneix Bernard Shaw i sé que l'art nou l'interessa vivament. Crec doncs que aviat tindrem un talkie fet per Shaw. No dubto que serà una peça admirable i que els artistes que hi treballaran seran d'enveja.

A mi també m'agradaria ésser-hi.

CÉCILE SOREL

Els Dijous Blancs

TEATRE

Any 1922. Enric Casanoves esculpia aquelles notes plèdriques amb posat classicitzant. L'orfebre Ramon Sunyer havia tornat d'Itàlia i muntava uns penjolls d'argent amb figuracions aurlífiques d'àngels i gaseles. Jaume Mercader excel·lia en les tumbagues centrades d'agates. I un matí de diumenge primaveral, en aparèixer, sota els auspicis dels Amics de la Poesia, la tendra rapsoda Josefina Tàpies a l'estrada de la Sala Mozart, creírem veure l'encarnació vivent d'una estàtua d'Enric Casanoves lluint al pit un penjoll de Ramon Sunyer i una tumbaga de Jaume Mercader a l'anular dret. D'on provenia la veu allora cristallina i vellutada que fluïa com un doll de perles, i el gest senyorivol i cultíssim que deixava esteles al cortinatge verd i una evanescentia de perfum entre l'auditori, així un sacseig de vares de gessó? No era, certament, cap veu manlleuada; no era, tampoc, cap gest copiat de ningú. Anunciació d'una actriu? Potser sí. Ella, però, podia dir aleshores, amb Esquil:

Odió el moviment que desplaça les línies i mai no ploro, i mai no ric.

Si l'art dramàtic començà per la poesia, la recitadora gairebé adolescent del 1922 esdevenia, un lustre més tard, la Mariangela de L'estudiant de Vich amb una gràcia novíssima:

Aquesta nit el cor se m'aguantava; m'ha fet horror el vell al meu costat i he dit: Mariangela, primer morta! Després la valentia ha anat avall i ara em sento tan feble i desvalguda, que m'esveren les coses del voltant.

Josep Maria de Sagarra, Amadeu Vives, Millàs-Raurell, anaren anostrant la jove-níssima actriu a la nostra escena, però la seva evasió, com tantes altres, era ineluctable. Un mal? Un bé? El cert és que una de les veïlades teatrals d'escena forastera que infongué més gran emoció estètica, fou la del triomf de Josefina Tàpies en el seu rol acerat, perniciós de Bozas de Cangre, de García Lorca. El xoc del record de la tendra rapsoda d'abans amb la creació de la mare sorduda i agullonada per punyents destins produí una forta impressió i, en comparança, no era balder evocar la bella Melpomene aguantant amb la mà la màscara de la tragèdia.

La reintegració de Josefina Tàpies al teatre català és presentia, però, com el tomb de les estacions. I en acomplir-se, en La Plaça de Sant Joan, afaisona un tipus de dona entre la prude i la précieuse, feta de gentilesa, de passió, de gelosia i que sap superar el drama amb les seves reserves de melangia inesgotables:

No Dalmáu, No es juga ni a comèdia ni a mentida, No es juga a res ni et vull desesparar; jo t'he cridat només per demanar-te que m'allunyis la por del meu voltant i aquest somni vermell que m'esgarrina i el neguit que no em deixa respirar... Ja ho pots ben creure, Dalmáu, que estic i que el cor se m'ofega de desmai...

En el joc poètic i moral, que és l'alta comèdia, Josefina Tàpies hi té un lloc de qualitat, com l'hi tenia Marie Thérèse Pídrat, de la qual ens heré encara el ressò de les rimas moteresques:

J'ai tort, je le confesse; et mon âme consume Ne cherche à vous payer d'aucune vaine excuse... S.

MIRADOR INDISCRET

Alias, àlias, àlias

Diuenge, a les deu del matí, passaven pel carrer d'Aragó, cap al carrer de Muntaner, unes colles de menestrals mudats que intriguaren extraordinàriament les porteres i els veïns que prenien el sol:

—Que van a algun enterrament?
—No, van a sentir el Gallego.
—El Gallego? El Moreno, deus voler dir.
—Ah, sí; el Pepe Luna!—aclarí un barber aficionat a llegir literatura estrident.

«Fourrures et manteaux»

La J. A. P. s'ha entaforat en un pis, més aviat sordid, del carrer de la Diputació i les senyorettes que hi concorren els fa molta repugnància, que procuren dissimular així:
—Què queres que te diga, tener que estar en un local donde se hospedaban nuestros adversarios políticos y haber heredado de ellos incluso el asta de la bandera...
—Y cuando no debemos usar de ninguna clase; porque ya debes saber que nuestro centro en Madrid sólo pone colgaduras...
Per això acaben de llogar un pis a la casa núm. 260 del mateix carrer, on, entre altres estadants, hi ha un sastre modista de luxe, que els farà molt per al cas.

Un pretendent del «Brusi»

En Josep Maria Milà i Camps realitza gestions per a la compra del *Diario de Barcelona*, però en Mateu «s'hi fa ser»:
—Per mig milió de pessetes, encara m'hi pensaria.
—Home, senyor Mateu, si fos per la meitat...
—Aneu, aneu; per aquest preu, presenteu opció a *La Aurora*!

Miss «Uruguay»

Els llargs ocis de les personalitats empresonades als vaixells ancorats al port de Barcelona donen lloc a algunes facècies, la darrera de les quals ha estat el nomenament de Miss Uruguay.

La competició fou de les més renyides, però, a la fi, triomfà, per majoria de sufragis, En Josep Maria Batista i Roca.
Comentant aquesta elecció, En Comorera exclamava, amargat:
—I això que és un home sense partit!

El darrer heretge

El Debate ha declarat Joan Estelrich heretge amb motiu d'una conferència en la qual va premetre's parlar de filosofia com si es tractés de política (volem dir fent equilibris).

Tanmateix, no és tan innocu jugar amb l'ortodòxia catòlica com amb la catalanista, i la denúncia del diari més llegit actualment pels regionalistes, ha estat comentada amb no gaire consideració, àdhuc en el darrer pis de la Via Laietana.

—A mi no em ve de nou—deia un contertull d'En Sala—; aquells ulls esverats tenen quelcom de demoníac.

—No són sinó l'expressió del seu dinamisme.

—No em vingueu amb paraules sàvies! Jo sé el que em dic: l'altre dia fins feia fortor de sofre!

—Això potser sí, però no era fortor de l'infern, sinó de la tintura dels cabells a la qual ha de recórrer per a no perdre allò de jove intel·lectual que tant el va vestir vint anys enrera!

Confort «post mortem»

La Bisbal és una de les viles més optimistes de l'Empordà, i l'Empordà és la comarca més optimista de Catalunya.

Aquest optimisme ha arribat ja a passar per damunt de la mateixa mort.

A La Bisbal, població progressiva, han superat ja els lents cotxes de morts. Els enterraments podran fer-se, ara, en auto. Un diari local ho anunciava amb el relleu que el cas reclama. La notícia començava així: «Per a la major comoditat dels bisbalencs, l'Ajuntament d'aquesta ciutat ha adquirit un magnífic auto de morts...»

Les pedres misterioses

Arran de la veu misteriosa de Saragossa, s'han revifat les contalles sobre casos més o menys semblants, per exemple el de Vilafranca del Penedès on, anys enrera, en transitar per casa seva un ancià, acompanyat de la serventa, sentia una pluja de pedres darrera d'ell. Tothom estava corprès.

Un dia, però, caigué al peu esquerre del vellard una pedra bastant grossa que l'obligà a queixar-se:
—Ui, quin mal!
—Ai, dispenzi—féu la serventa.

L'art diví i el que belluga

A l'audició inaugural de la Societat Catalana de Concerts hi prengué part una pianista molt agraciada, que no ho féu gens malament.

Després de l'ovació anà a besar la seva mare, produint-se les emocions de consuetud. Una veu femenina espatllà, però, el quadro entenedor:

—Verge, si aquesta dona és peixatera de la Boqueria!

—No en facis cas, nena—digué la seva mare reaccionant tot seguit—, si l'Espinal, venent carn, ha arribat a cantar al Liceu, tu amb el nostre art, pots ésser més cèlebre que la Wanda Landowska!

Quin compliment!

El filòsof Francesc Pujols és un home correctíssim i ben educat, que saluda d'una manera impressionant i mostra sempre una amabilitat exquisida.

Això no priva pas, però, que amb el seu aire més versallesc i amb la finor més ben destil·lada, entre compliments i reverències, digui davant de senyores allò que en llenguatge corrent rep el nom de obarbaritats, i ben sovint dirigides a alguna de les persones amb les quals parla.

No fa pas molts dies, l'hiparxiòleg Pujols visitava una exposició de pintures. Entre la concurrència hi havia, a més a més del pintor, una artista coneguda, potser perquè se la pogués comparar amb el seu retrat, penjat entre els altres quadros.

En Pujols, sempre amable, felicità el pintor i la seva retratada. I acabà preguntant al pintor:

—Per què no feu el nu de la (aquí el nom de l'artista). Tots tenim moltes ganes de veure'l.

Doctor, sí, senyor

El català més internacional, Pau Casals, ja és doctor *honoris causa* de la Universitat d'Edinburgh. Sembla que la toga i el birret li van d'allò més bé i si no esperem veure'l-hi vestit—encara que ja fa un parell de dies que és a Barcelona—, pensem poder-ho apreciar per fotografia.

Ja investit de la dignitat universitària, Casals, una tarda que estava assajant, sortí de la sala mentre, al seu torn, el professor Tovey duia els assaigs.

Un grup de professors el voltà i conversà amb Pau Casals una estona. En tornar a quedar sol, un bidell de la Universitat es presentà.

—Doctor...—digué.

—Ara acaba de sortir—digué Pau Casals, que encara no *realitzava*, com diria un anglès, que posseïa aquell títol.

LES MISTERIOSES VEUS DE SARAGOSSA

—Apa, Royo Villanova, no veus que ja ets massa gran per a fer de papu?

A la pàg. 2:

El tipisme que s'esvaeix. Orquestres de festa major, per A. Capellades El divorci, per Francesc Pujols.

A la pàg. 3:

Història natural. L'auca d'una girafa, per Albert Junyent.

A la pàg. 5:

La nova obra de Crommelynck. Les idees del senyor Dôme, per J. R. Masoliver.

A la pàg. 6:

Jordi de Sant Jordi, per Martí de Riquer.

Orquestres de festa major

DECADÈNCIA

Les orquestres anomenades de festa major — els components de les quals són: primer violí, violí segon, viola i contrabaix per a la secció de corda, flauta i dos clarinets per a la secció de fusta i dues trompetes o cornetins i fiscorn per a la de metall — estan en plena decadència, en franca fallida. I és que avui, diuen, encaixa més amb l'esperit del temps la música estrident del jazz

ja acusaven una tècnica més perfeccionada; Furés, Burés, etc., etc., i dintre els moderns cal no oblidar tampoc Joan Vinyals de Vilafranca, actual mestre director de l'Orquestra Planas, de Martorell.

I ja que hem parlat somerament dels compositors, no serà pas sobre el que esmentem algunes composicions dels autors al·ludits que obtingueren més èxits: *La Diadema*, americana obligada de flauta, d'Escalés; *El Trasnachador* i *Mazzantini*, valsos

interessa. Abans, al ballador tant l'interessava una cosa com l'altra; tant és així que un dia que el nostre gloriós Pau Cals, en els començaments de la seva carrera artística, anava d'augment amb l'Orquestra Nois d'Olesa, a la societat El Comerç, de la ciutat de Terrassa, va tocar una americana obligada de violoncel i totes les parelles varen deixar de ballar per a escoltar amb devoció l'èximi mestre de mestres i orgull de la nostra terra.

Orquestra Nois d'Olesa (any aproximat de la seva fundació: 1847). Director: Fel·lix Monné; el del trombó era el Noi Xic, germà de Fel·lix; el jovenet del violí que està a prop del director, Josep Monné, fill de Fel·lix i actual mestre director de l'Orquestra Nois d'Olesa Monné; els de la viola i contrabaix, Agustí Simó Monné i Màrius Simó Monné, de la família també; i el del clarinet més jove és Joan Parera, casat amb una filla del Noi Xic. Res, que tot quedava a casa.

que no pas la placidesa d'una americana d'antany.

Podríem dir que el punt més alt de la música de festa major es situa a les acaballes del segle passat i el primer desmunt del present. Des de llavors — la seva època daurada — fins avui, que les orquestres han minvat ràpidament, els orígens de llur decadència podrien molt bé situar-se quan les orquestres, per tal de modernitzar-se i donar gust al públic, deixaren d'executar, si no del tot, en part, la música original que els compositors escriven expressament per a l'orquestra de festa major i començaren a incloure en els seus programes, primerament trossos de ballables de sarsuela, després cuplets i darrerament música de jazz, diversitats de música totes les quals mancaven de les característiques del conjunt de festa major. El darrer fou sens dubte el cop de gràcia, puix les orquestres no pogueren resistir els fox americans dels primers temps, ja que no havent-hi en llur formació peculiar sinó contrabaix i viola per a portar el ritme, ajudats de vegades pel fiscorn, quedava una música grisa i sense solta, i així, faltant-li elements de ritme que requereix la música de jazz, resultava d'una pobresa llastimosa. L'orquestra de festa major des d'aquell moment deixava d'ésser el que era i perdia tot caràcter, quedava una cosa borrosa i grisa. S'esvai la joia d'aquelles melodies senzilles que, com s'ha dit abans, amb una viola i un contrabaix per tot acompanyament, els balladors ballaven que era un gust.

Cal només que fem memòria dels xotis saltats, de les masurques a punta i taíó, dels valsos giravolts en un quadro de rajola, dels balls de quadro com els rigodons i llancers, executats fil per fil i randa per randa amb una majestàt digna de millors temps, i aquells valsos de socis amb aquells obligats de flautí o clarinet, etc., etc., ballats seriosament i posant-hi els cinc sentits, en doble rodona, els casats al mig i els fadrins al volt. Què se n'ha fet? S'ha caigut en un ball insipid i poca-solta en voler imitar els ballarins professionals.

L'orquestra típica de festa major té per característica la reducció fins al límit possible de les grans orquestres, ja que en llur composició peculiar només entren les tres seccions de corda, fusta i metall, faltant-hi només la de percussió que s'hi afegeix si es volia l'orquestra augmentada. Més que orquestra típicament catalana, podríem dir que és de Barcelona i la seva província, perquè a la de Tarragona l'únic conjunt que hi havia — i crec que encara existeix — és l'Austriac de Valls, tots els de la de Lleida eren en forma de bandes o xarangues i a la de Girona cobles de sardanes, i es donava el cas curiós que allí on ha decaigut més de pressa la música de festa major ha estat a l'Empordà.

DE LA MÚSICA I DELS COMPOSITORS

La música de festa major, com tota cosa vuitcentista, té l'encís de la ingenuïtat i la gràcia de l'espontaneïtat. Cal només sentir música d'Albert Cotó per quedar-ne encisat. Cotó era un músic de poble que escrivia per al poble; venia a ésser, com si diguéssim, el Clavé de l'envelat — ells dos, junt amb Pep Ventura, formaven un trió ben notable del tipisme català vuitcentista. El seu nom era conegut per tot Catalunya, era el compositor de més prestigi i renom. Cal, però, no oblidar-ne d'altres, com Josep Vila, que essent un gran professor de flauta, en les seves composicions, la part de fusta brillava com un estel, amb uns picats de flautí i clarinet que els balladors, mal no volguessin, havien de saltironejar; Fel·lix Monné d'Esparraguera, els motets, balls de dimonis per a la Passió d'Olesa, caramelles i marxas de processons del qual eren molt celebrats; Pi de Pals, que tenia cada masurca que treia foc; Josep Maria Solé de La Bisbal, autor d'unes composicions que

de Cotó, especialista en la matèria; *Los Filatètics* i la *Traviesa*, xotis i polca de Vila; *Los Castelaristas*, rigodons d'Escalés; *Loca de Amor* de Fel·lix Monné, americana que tota ella sembla una bresca de mel de tan dolça i encurada i que, tal com resa el seu títol, és un veritable poema de sospirs i de llàgrimes. I girem full, que fóra un mai acabar i aquests noms tan vuitcentistes han passat a millor vida. Avui cada músic té una carpeta, cada carpeta un munt de papers i cada paper un nom anglès i un número de matrícula. Res, ganes de complicar-se la vida.

DELS CONJUNTS

Aneu a qualsevulla secretaria de qualsevulla societat recreativa i us quedareu parats de la munió de cartells de propaganda de conjunts nous. Tots són de casa i tots tenen la dèria de portar noms anglesos no no falti el *The* i el *Boys*. Aquells noms tan casolans, com Muixins i Fatxendes de Sabadell, Escolans i La Principal de Sant Sadurn d'Anoia, Nois d'Olesa, d'Olesa (és clar), i la llorajada Orquestra Planas de Martorell (guanyadora del primer premi en el concurs d'orquestres celebrat l'any 1929 al Poble Espanyol de l'Exposició Internacional de Barcelona i que tan bon record deixà quan actuà a les Galeries Laietanes en la vetllada literàrio-musical amb motiu de l'exposició de retrats femenins organitzada per MIRADOR l'any passat), sembla que quedin una mica avergonyits davant d'aquests noms nous de trínca i tan llampanys que molts d'ells fan molta fressa i poca endreça.

I la diferència és en tot, en la música i els músics, en el ball i els balladors, en l'instrumentista i l'instrumental. Avui hi ha instruments, en particular saxofons, que són una filigrana de construcció, de bonics i ben deixats, amb la seva campana daurada, nacre a les claus, combinat amb argentat brillant i mat, etc., etc., i jo que recordo aquells violins encofurnats dintre una funda de vellut — aquelles fundes de vellut que encara avui porten els cegquets, pobres músics de carrer —, aquelles flautes i clarinets carregats de gomes per a suplir moltes, papers de fumar a les sabatilles i de vegades una mica de cera per a tancar algun corc indiscret!

L'interessant de l'instrument no era que fos bonic, sinó que sonés bé. L'única defensa del professor de les orquestres era treure el major partit possible de l'instrument i de la música. No era com avui, que hi ha la part espectacular que distreu i tapa moltes faltes musicals, o si no no es comprèn que músics i conjunts mediocres tinguin fama i feina i passin per excel·lents. Com per altra part no es comprèn que surtin tants conjunts nous sabent les dificultats amb què es trobaven per a formar un conjunt discret d'orquestra de festa major, i és que avui l'instrument és una part principal, però no és el tot. Hi ha moltes maneres de matar mosques i de distreure el públic, i hi ha música avui dia que el distreu per la seva comicitat, altre perquè té bona veu, altre perquè balla i adhoc n'hi ha que es defensen pel seu físic. Jo he vist músics maquillats com una vedetta de revista del Paral·lel, però crec que són els menys. I recordo aquells professors músics d'antany, amb aquella serietat i aquelles barbasses que semblaven diputats!

Llavors la gent ballaven per ballar, sentint-se orgullosos i colofs els que tenien fama de bons sarsuistes, posen per cas el Noi Barber, que era el que millor ballava la masurca, i el Maginet de l'Hostal, que no comprenia que es poguessin treure uns bons rigodons sense ell de capdavanter, i la competència sorgia quan en alguna festa major es trobaven amb algun competidor foraster de l'art de la ballaruga, que hi havia una mà de filigranes de salitróns que el públic es quedava bocabadat.

I diem que la diferència entre la música i els músics i els balls i els balladors és evident. Avui els que estan alegres i fan broma són els músics i els seriosos els balladors. És clar que la serietat dels balladors és convencional i que l'alegria dels músics encara n'és més i té la tristesa de la falsa alegria a preu fet. I la serietat del ballador d'avui podríem dir que no és res més que atenció al ritme, o a quelcom que més val no dir-ho. La part melòdica ni li

DE LA INDUMENTÀRIA

Ja s'ha ben acabat aquella barreja de vestits de tots colors i per a tots els gustos, aquelles corbates plenes de colorisme llampanant, aquells incòmodes i arbitraris barrets forts preferits pel professorat músic d'aquella època i pels japonesos europeïtzats. Avui, com ja haureu pogut veure, tots els conjunts musicals que rodien per aquests pobles de Catalunya van uniformats. Aquella diversitat de parers a escollir la roba, a l'albir de cadascú, segons les seves necessitats i els seus gustos, ha passat ben bé a la història. Però n'hi passen tantes de coses que ja no vindrà d'una més o menys.

Jo recordo perfectament músic que tota la seva vida ha portat corbates on sobresortia el vermell, altre que portava colls i punys de celuloide per anar més incòmode, altre que duia un barret gris com el del cèlebre capell del cèlebre Francesc Pujols, i així per l'estil, que si volguéssim recollir detall per detall característiques d'indumentària no acabaríem mai.

DEL CONTRABAIX I DE LA CARTERA

S'ha parlat molt de l'home que duia el contrabaix i molt poc de la cartera de les solfes, sense pensar que una cosa és el complement de l'altra, o si no fixeu-vos que l'home que traginava el contrabaix a l'espatlla portava invariablement la cartera de les solfes a l'esquena, i que indefectiblement cartera i contrabaix anaven aparellats com un matrimoni ben avingut, sense deixar-se mai l'un i l'altre, i que aquest era tot i l'únic bagatge que permetien els músics que fos portat per mans alienes. Generalment, l'home que portava el contrabaix era el benic del poble, aquell benic que no ho és prou perquè el tanquin a Sant Boi, ni prou normal per portar una vida com els seus consemblants.

Naturalment que faig referència al portador de contrabaix ocasional, com si diguéssim el traginer de *bolos*, és a dir el que només el portava una vegada a l'any, el dia de la festa major. Ara el portador de contrabaix ho és oficial, veí d'allà on resideix l'orquestra, i així ja són figures d'un altre paner. S'ha donat de la seva importància i ha cregut que la seva missió era essencial i que ell formava part de la mateixa orquestra.

En Pau Bernadí (que en pau reposi), el marcat amb una creu a la foto adjunta, portava el contrabaix dels Nois d'Olesa, i Furés, compositor i violinista, li feu una marxa fúnebre expressa per al dia del seu traspàs, marxa fúnebre que executà gratuïtament l'esmentada orquestra com a homenatge pòstum al seu traginer del contrabaix.

I ja que hem parlat prou de l'home del contrabaix, bo és que també parlem de la cartera de les solfes. La cartera era de cuir, matussera, feta a prova de sotres de tartana i de pastetes que li enganxaven els mossos de l'estació en clavar-li l'etiqueta amb el nom del lloc d'anada de l'orquestra, etiquetes que desfiguraven el nom, fet de claus amb cabota de llautó, amb uns ramets a cada costat, obra i gràcia del baster del poble, que si la gràcia era minsa, l'obra era sòlida, tal com convé a una cartera de solfes, la missió de la qual és anar d'un lloc a l'altre i no a una exposició d'arts aplicades.

ANÈCDOTES

Se'n podrien escriure un gavadal, i tornar-hi i tornar-hi, i no s'acabarien pas encara, però per a no fer-nos pesats, aquí en va només una.

A Esparraguera hi havia una orquestra anomenada Els Lleons, i no és que els músics com a músics fossin unes leres dintre de l'art. Però si els dits Lleons, artísticament parlant, eren d'allò més mansoi que us pugueu imaginar, els components de l'orquestra eren tan humoristes com el pare i padrí d'aquesta que l'havia batejada amb aquell nom.

El contrabaix, que era alhora tartaner de l'orquestra, hi va anar catorze anys d'interi. Catorze anys, també, traginant els músics amb un cavall blanc que li deien Sagasta i una tartana llarguerada i panxada com un puro de ral, que el músic en deien «el túbic». Era una volta encornada amb un forat a cada cap i muntada damunt de dues rodes.

El contrabaix i tartaner, si hi havia ocasió i temps, de vegades feia viatges extraordinaris. En preguntant-li, en una ocasió d'aquestes, el director quants *asientos* portava, contestà:

—Cinc persones, tres músics i un capellà.

—I saps per què vaig haver de plegar?

—Em deia un dia el tartaner contrabaixista.

—Per les misses.

—Per les misses?—vaig fer, estranyat.

—Sí, per les misses. Però em va fer claudicar. Les seves misses totes eren plenes de blanques i rodones, i com que no podia aguantar l'arc, vaig haver de plegar. O estudiar o plegar, i vaig optar per l'últim. Era més còmode, i a més, tu diràs si després de catorze anys d'actuar d'interi m'havia de posar a estudiar! Ja havia fet tard. Va ser una interinitat massa llarga.

A. CAPELLADES

EL DIVORCI

Quan la República Espanyola va establir la llei del divorci, no sols va satisfer les tendències i les necessitats d'un gran nombre d'homes i de dones que el desitjaven, sinó que fou altament previsor. Encara que no creiem que l'evolució humana sigui tan ràpida que ens porti en quatre dies a l'amor lliure, hi havia sempre la possibilitat que Espanya hagués passat del matrimoni indissoluble a l'amor lliure, sense tenir temps de passar pel divorci, com aquells pobles de l'alta muntanya que coneixem tots, que van passar del llum d'oli a l'electricitat, sense passar pel gas, com les ciutats.

Encara que som admiradors del matrimoni indissoluble, que moralment parlant és el perfecte, com humanament parlant el perfecte en absolut és la forma jurídica romana del repudi, coneguda també d'altres pobles, que facultava solament l'home per al divorci, sense facultar-hi la dona, som partidaris decidits del divorci actual, veritable gas o escapament de gas matrimonial, que descongestia tanta cosa, com ho seríem també sense escrúpols de l'amor lliure, perquè tenim, com ens sembla, a bastament demostrat en llibres i revistes, amb els nostres estudis hiparxiològics, que la humanitat no està sempre a la mateixa altura dels principis ètics, que essent immutables com són i seran, mentre hi hagi homes, no troben sempre en l'evolució humana la mateixa facilitat d'emotivar-s'hi. El Bé, com la Veritat i la Belleza, són immutables. El que muda és l'home, que, segons les forces que ens regeixen i dirigeixen, està més o menys capacitat per a copsar-los.

Contra d'aquesta llei de l'evolució, que de vegades en comptes d'apropar-nos a les formes immutables encara ens n'allunya, no és possible lluitar-hi, perquè és més forta que nosaltres. Hom té de donar pas a les tendències generals, encara que la raó, per sana que sigui, ens demostri palesament que van contra els principis més alts que podem assolir. El que fa angúnia, no és tenir de renunciar a ço que és immutable, portats per un corrent general, sinó veure que aquest corrent el desconeix. L'home, hem dit nosaltres alguna vegada, té un setanta-cinc per cent de lliure albir, però un vint-i-cinc per cent de subjecció a les lleis universals, que tanta vegada pot més que tots els setanta-cinc per cent reunits.

No creiem, doncs, que sigui un error concedir el divorci bisexual als ciutadans, donant-los la facultat de separar-se i de tornar-se a casar. No creiem tampoc que el divorci perjudiqui gaire els fills, sinó al contrari, creiem i veiem que els fills els que perjudiquen el divorci, perquè el conflicte dels pares que es separen és precisament tenir-se de separar dels fills. Hom ha dit que els fills queden abandonats, i és el contrari, perquè el conflicte ve del fet que no els volen abandonar.

Tampoc creiem que sigui un error concedir l'amor lliure en l'Estat, quan la tendència general el faci pràctic, perquè el divorci bisexual que concedeix la mateixa facultat a l'home que a la dona, en el fons, ja conté els principis de l'amor lliure, i com que qui fa un cove fa un cistell, ningú no es pot espantar ni protestar de les conseqüències quan hom accepta els principis. Parlant de l'amor lliure podem dir que en aquest cas l'Estat podria intervenir en les qüestions matrimonials, quan hom tractés de la separació. Essent la unió lliure, l'Estat només hi podria intervenir, a instància de parts, quan dos es volguessin separar, perquè aleshores és quan vénen els conflictes. L'Estat indifferente davant del matrimoni, esdevindria advocat especialista en divorcis, com l'amie Bernis.

Tampoc creiem un error anar més enllà del camp que tenim per córrer, i establir l'amor lliure com ja el va predicar Plató, en aquells temps, en tota la seva extensió, fent que els fills siguin de l'Estat i passin a la categoria de fills desconeguts, perquè així no establiran lligams entre homes i dones. Tampoc, des preocupats i atrevits com som, ens oposarem al màxim conegut de l'amor lliure, que és el que es podria practicar, sense compromís de cap mena, el dia que la ciència trobés el mitjà, ja tan cercat, d'evitar la generació, encara que aquest sistema, com és lògic, deixés la terra calba d'éssers humans, fent desaparèixer la humanitat de l'esfera tellúrica, de la mateixa manera que desapareixeria si tothom practiques la castedat, que és la fórmula més alta de la moral.

No ens espanta res i no ens preocupa gaire la continuació o no continuació de l'espècie humana, que segurament un dia o altre desapareixerà, o bé la naturalesa potser ja trobaria mitjans de reproduir. ... que hi ha, és que l'error dels que propugnen per aquestes formes és de creure de bona fe que superen la institució del matrimoni indissoluble o del matrimoni de dret romà, basat en el repudi masculí.

Creure que hi pot haver superació d'aquestes dues formes és senzillament ignorar les lleis universals que ens regeixen. Des del punt que el divorci bisexual i l'amor lliure existien abans del matrimoni cristià i abans del matrimoni romà, no hi pot haver dubte que, per desitjables que siguin, en comptes de representar un progrés, representen un retrocés. No es gloriïn d'avancats i moderns els que prediquen o practiquen el divorci i l'amor lliure. No tan més que tornar als estats primitius o que obeir cegament les tendències que poden retornar la humanitat a aquests estats. L'amor sense generació, que sembla l'ultramodern i el més avançat per la gran llibertat que permet, és precisament el que caracteritza la forma d'amor més primitiva que l'etnografia coneix, perquè és el que hom practica als pobles que encara no han establert relació entre la unió i la generació. Creuen que la generació obeeix a causes desconegudes que no tenen res a veure amb els altres actes, de la mateixa manera que creuen que els que moren, encara que sigui de vells, són els que han tingut la desgràcia de no poder restar sempre damunt de la terra, que per ells seria el més natural del món.

FRANCESC PUJOLS

Per Mallorca corren unes fulles amb una endreça així: *Obreras, obreros*, en les quals es relata els cas d'un ex-capellà que té fills amb una minyona en la qual havia trobat un *sosiego* que no le daba toda la litúrgia habida y por haber, segregat per la zarpa de la Inquisició agazapada, la qual intentà raptar-lo del caseró de *Se Guerrique*, col·locant amb *Son Sardina*, on vivia l'ex-capellà, i tancar-lo en un monestir situat en el corazon de nuestra cordillera, vulgo *Lluç*.

Aquesta mostra lexicogràfica de l'anticletrisme clàssic, acaba així: *Este hecho fué comunicado a la gran prensa diaria y no quiso publicarlo, se lo echamos como un escupitajo a la cara, a todos los reaccionarios y chinchés católicos de esta hipócrita isla*.

Però el que ens ha arrodonit el quadro, és la firma del manifest: *Por la Liga Atea, Ateo Martí*.

Administració

El cap de la CEDA a Barcelona, senyor Cirera i Voltà, fa uns dies que anà a la nostra veïna ciutat mediterrània a posar-hi els fonaments del partit que acabdilla.

Féu nombroses visites, celebrà múltiples converses, s'oferí, demanà, s'esgargamella, insistí..., però hagué de tornar de Badalona amb els fonaments encara nous de trínca sota al braç.

—Si hagués vingut a demanar-me l'alta al partit radical—deia un botiguer local soci de la Lliga—, potser sí que m'hauria convençut. Al capdavant, si la CEDA mana, és el lerruisme qui administra...

Els caçadors agraiats

Durant els primers dies després del moviment sediciós del 6 d'octubre, les autoritats de Badalona retiraren l'arma als caçadors locals. Passades unes setmanes, aquests visitaren el comandant de carabiners perquè els fos retornada. La súplica, respectuosa, fou atesa.

I els bons caçadors de Badalona, agraiats a l'autoritat que els restituí l'estre de llur deport favorit, li organitzaren una cacera col·lectiva que donà, tira peixet!, una bona mitja dotzeneta de conills!

Excavacions amb sorpresa

A Badalona s'estan portant a terme unes excavacions sota els auspicis de l'Agrupació Excursionista del Casal Badaloní, les quals per ara s'han iniciat ben fructíferament. Amb ben pocs dies de recerca n'hi ha hagut prou per a trobar una estatueta—mutilada i tot—que a hores d'ara ja ha estat profusament fotografiada.

Les males llongües de la veïna localitat ja fan córrer que tot plegat es tracta d'un *chantage* i que l'estatueta hi fou amagada amb finalitats netament xiroies per algun amic dels abnegats arqueòlegs badalonins.

Frase desfocada

El senyor Font, conegut arqueòleg badaloní, dimarts passat presentà davant de cinc-cents espectadors la incompleta descoberta. I tot volent fer una frase magníficament objectiva, va trobar-se complicat en aquesta involuntària ironia:

—Aquesta estatueta, com veuran, no hi és tota.

L'auditori, amb els respectes deguts, va esclatar amb una estrepitosa riallada.

Espectador model

Abans de presentar l'estatueta es féu una sessió de cinema amateur a càrrec del Centre Excursionista de Catalunya. Quan arribà el torn de projecció al film d'avantguarda *Ritmes d'un dia*, els socis del Casal Badaloní començaren a aventurar comentaris i satíriques deduccions. Un espectador madur, amb el dit vertical davant els llavis, anava implorant desesperat:

—Psssst!... Psssst!... No hi entenen res!

I quan acabava aquestes prèdiques vetllant pel prestigi del públic badaloní, preguntava amb diàfana naturalitat al company de butaca:

—Però que deu voler dir tot això?

SI ES ELÉCTRIC
I PER AL VOSTRE AUTOMÓBIL
ho trobareu en les millors condicions de preu i qualitat, al
GARATGE ELÉCTRIC
CARRER MOIÀ, 61-B (Anbau i Diagonal)

CONTINENTAL

Clarís, 5. • Telèfon 19763
BARCELONA

J. Casanova
Darreres novetats en gèneres de punt de totes classes
Especialitats en camises a mida i trajes interiors de llana
Migtes Subur, exclusives
ANTIGA CASA COLLEFORNS SALMERON, 99 TELÈFON 74574

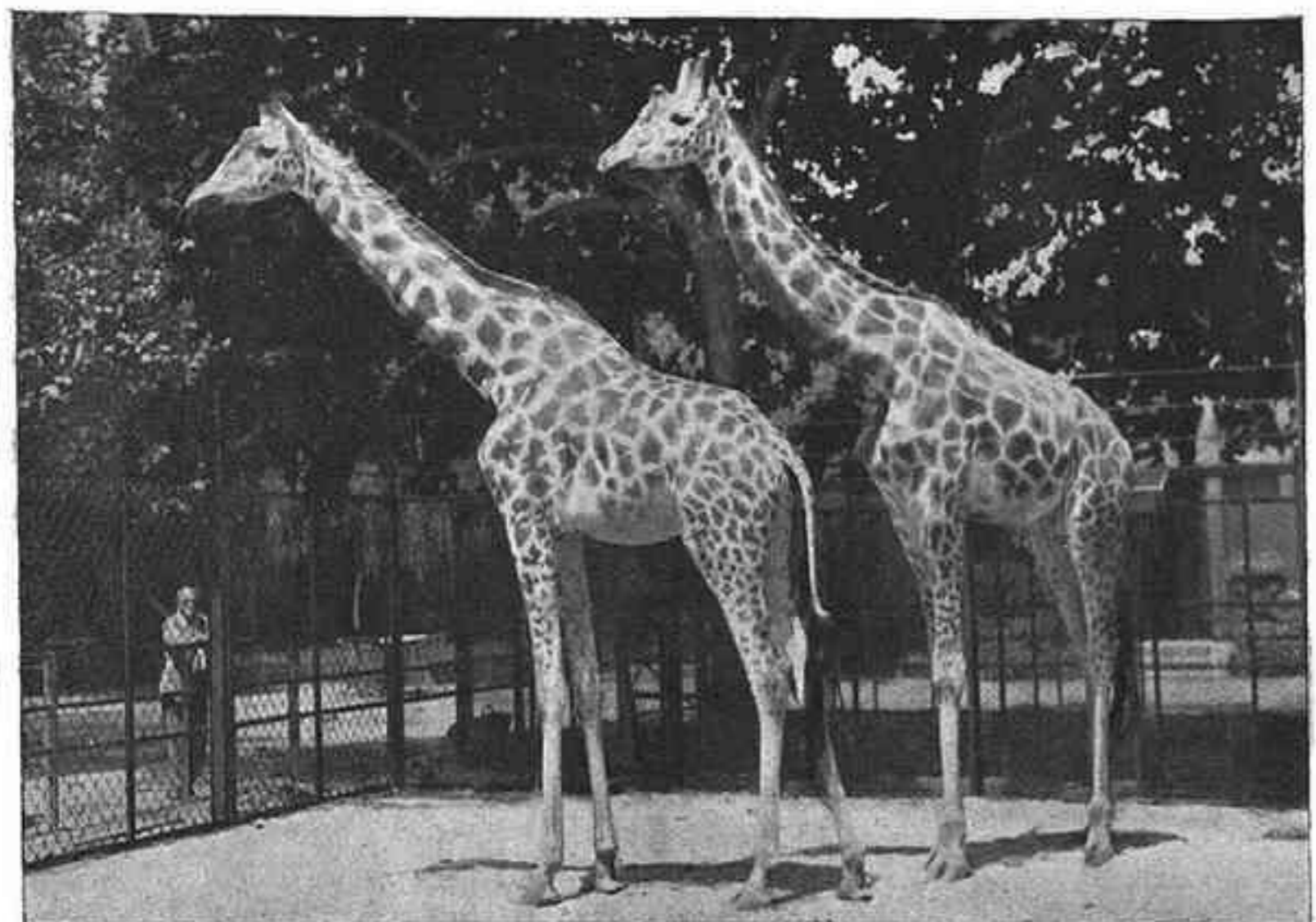
RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

HISTORIA NATURAL

L'auca d'una girafa

Per als barcelonins majors d'edat, la col·lecció zoològica del Parc de la Ciutadella representa un dels elements més inefables dels records d'infància. Arrapats a les faldilles maternes, tots, qui més qui menys, hi hem viscut aquell mateix món de màgia i de rondalla que descobria el petit Anatole France dintre l'Arca de Noè del Jardí de Plantes. Per aquest motiu, si més no, quan hom retorna a Barcelona després d'haver-ne estat absent per algun temps, es fa inexcusable una visita als simpàtics animals de la me-

més curios dels mamífers. Molt més afortunat que Buffon, la natura ha volgut oferir al seu geni una gran ocasió d'observar i de pintar. Sense el geni ni els ulls exploradors de Cuvier, el comentarista literari arisca pel seu compte una descripció on assegura, sota paraula, que la girafa és un animal d'ulls grossos, rodons i negres, d'una expressió dolçíssima que captiva tots els cors. Menja a la mà quan se li donen llaminadures i, en haver acabat, la llepa de dalt a baix per a expressar el seu agraï-

Les girafes barcelonines

nagerie municipal. Aquesta vegada, hem tingut la bella sorpresa de trobar-hi agregades dues noves espècies d'aquelles que eleven tot seguit la categoria de qualsevol zoo amb pretensions: l'hipopòtam i la girafa. Els flamants paquiderms ens han entretingut amb tot el que bonament poden donar de si llurs encisos naturals. Les girafes, a més d'això, ens han fet evocar l'odissea pintoresca d'una seva illustre antecessora en el noble ofici de distreure els curiosos i els desvagats.

Una de les novelles més representatives de Balzac, Eugénie Grandet, conté la descripció d'una tertúlia formada pels membres de tres famílies provincianes que observen un elegant parisenc de l'any 1810 amb la mateixa curiositat que si contemplessin una girafa. Ignorem fins a quin punt el mestre coneixia la justesa de la seva comparança. El cert és que, fins vuit anys més tard d'aquella data, ningú no havia vist mai un animal d'aquesta mena a França.

Ens ho féu saber, no fa pas molt de temps, l'atzar d'una visita a l'exposició d'art animalier organitzada pel pintor René Demeyric sota el patronatge del Museu de Ciències Naturals de París. Des de la reconstrucció d'una cova prehistòrica amb les seves decoracions rupestres fins a les darreres produccions d'Hernández i de Pompon, s'aplegaven allí les mil característiques que ha tingut la representació de la fauna en les arts plàstiques a través dels segles. Entre els diversos motius exposats que reclamaven vivament l'atenció o la curiositat, ens engrescà particularment un modest opuscle naufragat entre les paperasses de la secció bibliogràfica. Duia per nom *Dernière notice sur la girafe*, i els seus gravats deliciosament ingenus, completats per notes explicatives redactades en un estil que no desdii gens del treball del gravador, representen tot el que ha quedat d'un esdeveniment que va commoure les Gàl·lies l'any 1827.

Sembla que les tropes de Mohamed Ali, paixà d'Egipte, havien capturat dues girafes vives i, per tal de fer una fina a rei de França, el sobirà oriental volgué enviar un d'aquests quadrúpedes al seu col·lega Carles X. Hom n'oliéja expressament un vaixell per a transportar Nil avall la bestiola, acompanyada d'una brillant escorta i de quatre vaques lleteres destinades al seu ús particular, el mateix que una emperadriu romana dels bons temps. A Alexandria fou transbordada a una altra nau on l'esperava el cònsol francès d'aquella ciutat, el qual capitanejà l'expedició fins a Marsella.

La girafa és rebuda amb expectació per la vella ciutat focea. «La curiositat—diu la llegenda que acompanya el gravat corresponent—fou tan viva i tan general que els obradors quedaren deserts, les botigues tancades i tota mena de treball postergat pel desig ardent de contemplar aquella meravella del desert.» Els mostatxos del Marius vuitcentista ben pocs vegades havien expressat un enraonament tan admiratiu. No obstant, tot va anar com una seda i, perquè us feu de les reputacions, l'inevitable incident tarterinès correspongué precisament a la grisa i austera ciutat de Lió: Els lionses s'havien llançat al carrer amb no menys tafaneria que la gent de Marsella. Quan la girafa era conduïda cap a l'edifici de la prefectura, esverada impensadament pels lladruques d'un ca, es desempallega dels que la custodien i comença a trotar descrivint un cercle mentre la multitud, creient que la ciutat quedava a mercè d'una fera apocalíptica desfermada, fugí tumultuosament, s'empeny amb barroeria i trepitja sense miraments els que han caigut, presa d'una pànic descomunal. Per fortuna, un dels guardians es llança temerariament a la càrrega de la fugitiva i la seva captura cloqué tot seguit el grotesc episodi.

El govern ha designat no menys que Geoffroy Saint-Hilaire per a tenir cura de la girafa durant el seu viatge a la capital. Sense fer cap cas dels perjudicis que una tan delicada missió pogués reportar a la seva salut precària, el famós home de ciència correspon a aquest alt honor seguint des de dalt del seu cotxe, amb tota dignitat, les etapes que l'animal realitza a peu davant la impossibilitat de poder-lo encabir en cap diligència.

Ara ve un gravat important: En arribar la comitiva a París, la sorpresa i l'entusiasme han superat els de les altres ciutats. «M. Cuvier, acompanyat de molts altres savis, ha sortit a rebre la girafa. Aquest cel·lebre naturalista es moria d'impaciència per a clavar els seus ulls exploradors en el

ment. Es manyaga i tendra com un anyell. Hi ha ocasions en què és capaç de donar exemples de fidelitat i d'obediència que eclipsen els del mateix gos. En fi, és una bèstia amb modors, enraonada i fins fàcil a les febleses sentimentals. Per si en dubtàveu, el gravat i la nota que segueixen immediatament us deixaran convençuts: L'exòtic ruminant, junt amb les quatre vaques grasses (i d'Egipte!) que l'alimenten, ha estat instal·lat en un confortable allotjament del Jardí de Plantes. Quan, entre la corrua dels espectadors, un dia la girafa descobrí els turbants i els barnussos d'uns estudiants egipcis que han anat a visitar-la, es queda contemplant-los amb una alegria agredolça, tota trasbalsada pel record dels primers homes que la nodrien i de la terra nadiua que ja no veurà més... I el text especifica: «A Africa, hauria fugit d'aquells mateixos xicots com d'uns enemics. En terra estrangera els acull amb amistat, com per a protestar de les tristesses de l'exili.» En quin altre irracional trobarieu una gamma de sentiments tan delicats?

A mitjans de juliol, la girafa arriba al punt culminant de la seva història. Sa Majestat Carles X ha expressat el desig de veure-la, i com que no fa per un rei això d'entrar en un jardí públic com qualsevol pollós dels seus súbdits, cal portar-li-hi immediatament a domicili. Hom la posa en marxa darrera un destacament de gendarmeria, encerclada de guardians, precedida i seguida d'un estol de savis i de personalitats palatines a cavall o en cotxe. Al cap de tres hores de desfilars entre dos rengles de badochs, la cavalcada arribava al parc reial de Saint-Cloud. La girafa és situada sobre una petita elevació del terreny per tal que, de baix estant, encara semblés més alta. A més, com que, gràcies a Déu, no s'han pas volgut plànyer els recursos de la fotogènia, l'animal va guarnir amb un vestit de cerimònia realment espantant. Duu penjat al coll un manat d'amulettes de La Meca i una bosseta de seda; l'esquena coberta amb un gran mantell escenogràfic barrat de roig i negre i el cap aureolat d'una corona de flors virginals. La pobra «meravella del desert» ha quedat convertida en un carnestoltes.

Sense fer-se esperar, compareix la reial família i es queda bocobadada. El rei, el delfí, el duc de Bordeus i les princeses no es cansen d'admirar el singular present del paixà d'Egipte. Li obren la bossa de seda que porta penjada al coll i n'extremen un pergamí cobert de belles cal·ligrafies àrabs, el qual, dintre la florida retòrica oriental convenientment traduïda per un dels savis presents, venia a dir, en substància: «Vaig sortir d'El Caire a l'edat de sis mesos. Quan em desmamin, m'heu d'engreixar amb blat de moro.» Algú de seny ha demanat que li llevin el mantell violat, i les exclamacions admiratives broten davant la magnífica pell clapejada. Tot seguit, el rei ha volgut veure com corria. Amb la col·laboració d'un fuet, la girafa es decideix a trotar, dibuixant tres cercles a l'entorn de l'esplanada i, al final, per a premiar l'exhibició, Mademoiselle li presentava un pomell de flors que la mansa bèstia escapçà graciosament amb la punta del morret vellutat. Seduït per tanta gentilesa, fins el sinistre monarca té la inspiració d'un gest arcàdic i li ofereix en el clot de la mà unes quantes fulles de rosa que ella s'empassa golafrement. Abans de retirar-se, Sa Majestat ha deixat dit que es reparteixi una gratificació de dos mil francs entre els guardians.

Es comprèn que un animal inèdit que excitava així la tafaneria pública i que no solament es feia estimar de la gent sinó que havia sabut conquistar en un no-res el difícil favor reial, per força havia d'obtenir la popularitat més falaguera. Durant molt de temps fou el tema obligat de totes les converses i, si hem de creure la *Notice*, va anar de poc com els carrers de París no van ésser il·luminats per faroles en forma de girafa ideades per un artista up to date.

Com devia acabar l'odissea de la bestiola? Segurament en la penombra, com la de tantes altres notabilitats d'un moment. El darrer gravat ens la mostra desgranant la vida sense història d'un clos del zoo del Jardí de Plantes tot passejant calmosament, gronxant el coll interminable i apuntant cap el cel dues banyetes erectes, minúscules i bufones com les del marit la dona del qual tot just flirteja.

ALBERT JUNYENT

Mirant a fora

L'estrella de Goering

Els dos dictadors més dictadors de l'Europa actual tenen cada un, per segon, un aviador. I cada dictador fa tot el que pot per a tenir content el seu, omplint-lo de compliments i d'homenajes, però procurant allunyar-lo o disminuir-lo.

Balbo ha estat elevat a mariscal per Mussolini, però no es parla gaire ja de l'home que travessà l'Atlàntic, governador ara d'una colònia, i Hitler desitja que no es parli gaire de Goering.

Aquest, encara puixant, n'és menys que el 30 de juny, mentre comença a brillar l'estrella de Himmler, obscur militant nazi, que potser arribarà a cap de la policia secreta, la Gestapo, que Goering havia creat.

Goering ara és president del Consell de Prússia, títol merament honorífic, i director de l'aviació, càrrec important, però en l'exercici del qual cada vegada haurà de comptar més amb la Reichswehr, que no voldrà deixar-se escapar el control d'una arma tan important. Tard o d'hora esclatarà un conflicte entre la Reichswehr i Goering, i Hitler haurà d'arbitrar-lo, ja es pot suposar com.

Aleshores es tornarà a parlar de la morfinomania de Goering i es reproduirà aquell cèl·lul d'un manicomi suec que publicaren els antinazistes.

L'estrella de Goebbels

No seria, segons diuen, l'estrella sola de Goering la que empallidirà. Hom diu que el ministre de la Propaganda no aconsegueix de refer-se de les badades comeses en les seves relacions amb el Vaticà.

Durant llarg temps, el Dr. Goebbels ha atacat durament el papat, institució contrària a l'espirit germànic; alguns diaris, oficiosos com tota la premsa alemanya, van arribar a insinuar que el papa tenia sang jueva a les venes i estava sota la influència dels jueus-marxistes.

Però avui la imminència del plebiscit del Sarre, on hi ha una nombrosa població catòlica, fa necessari estar bé amb el Vaticà i repenir-hi les negociacions. Es diu que Msr. Pacelli guarda tot de retalls de premsa per a ensenyar als emissaris alemanys.

El secret de les sessions

La dita guerra del Chaco dura des de fa qui set anys, amb tal quantitat de morts i ferits i presoners, si calgués creure les notícies dels diaris, que, ben comptat, ni a Bolívia ni al Paraguai ja no hi quedaria ningú. Però ja saben els redactors de les sessions d'estranger que l'endemà d'haver hagut de posar un títol anunciant una victòria paraguaiana, n'han de posar un altre desmentint l'anterior ja que la victòria ha estat boliviana, i vice-versa.

Igual ocorre amb els forts fronterers — en realitat no són, la majoria, gran cosa més que una mena de barraques de bruts — que passen alternativament d'un exèrcit a l'altre com si se'ls juguessin a la morra.

De totes maneres, la qüestió del Chaco — país, d'altra banda, erm i insalubre — és objecte de l'atenció d'un comitè especial de la S. de les N., i com que, si a Europa no apassiona ningú, interessa a l'Amèrica del Sud, els membres del comitè s'han vist aquests dies assaltats pels corresponals. Però el president del comitè, Osusky, volgué que el secret fos mantingut, i exigí dels seus companys que cap d'ells no sortís fins acabar la feina. Malgrat això, la sessió no podia prolongar-se indefinidament, i calgué interrompre-la i repenir-la l'endemà, amb tot de precaucions per a guardar el secret.

Els habituals de la S. de les N. diuen que mai els secrets de les deliberacions no havien estat tan ben guardats.

Però recordem que Briand deia: —Hi ha dues menes de sessions: les oficials, en les quals tot se sap de seguida, i les sessions secretes, en les quals tot se sap mitja hora abans.

Diplomàcia i santedat

Al darrer conclave, un representant del clergat francès deia al cardenal Gasparri: —Per què no podríeu ésser vos el papa? El cardenal Gasparri, que sabia millor que ningú tot el que passava al món, respongué: —Quan un ha estat diplomàtic no pot ésser un sant baró.

Salutació romana (?)

Sir Oswald Mosley, líder dels feixistes britànics, fa un discurs i abans d'acabar aixeca el braç per tal de saludar a la Mussolini.

Una veu s'alça del fons de la sala, amb to de mestre-titlès: —L'alumne Mosley pot sortir.

Historieta alemanya

Hitler anà a trobar una vident perquè li predigués el futur. —Veig la glòria, els honors, i cada vegada més glòria i més honors... la mort... —La mort? Com morirà?—preguntà el Führer. —Morirà el dia d'una gran festa jueva —diu la pitonissa. —Això rai, suprimiré totes les festes jueves—salta Hitler. —Impossible; facis el que facis, el dia de la teua mort serà una festa jueva.

CAPELLERIA de primer ordre TINTORERIA de qualitat

MASO

Rda. Universitat, 4 - Telèfon 19893
Es reben encàrrecs per telèfon
VAL per 10 per 100 de descompte

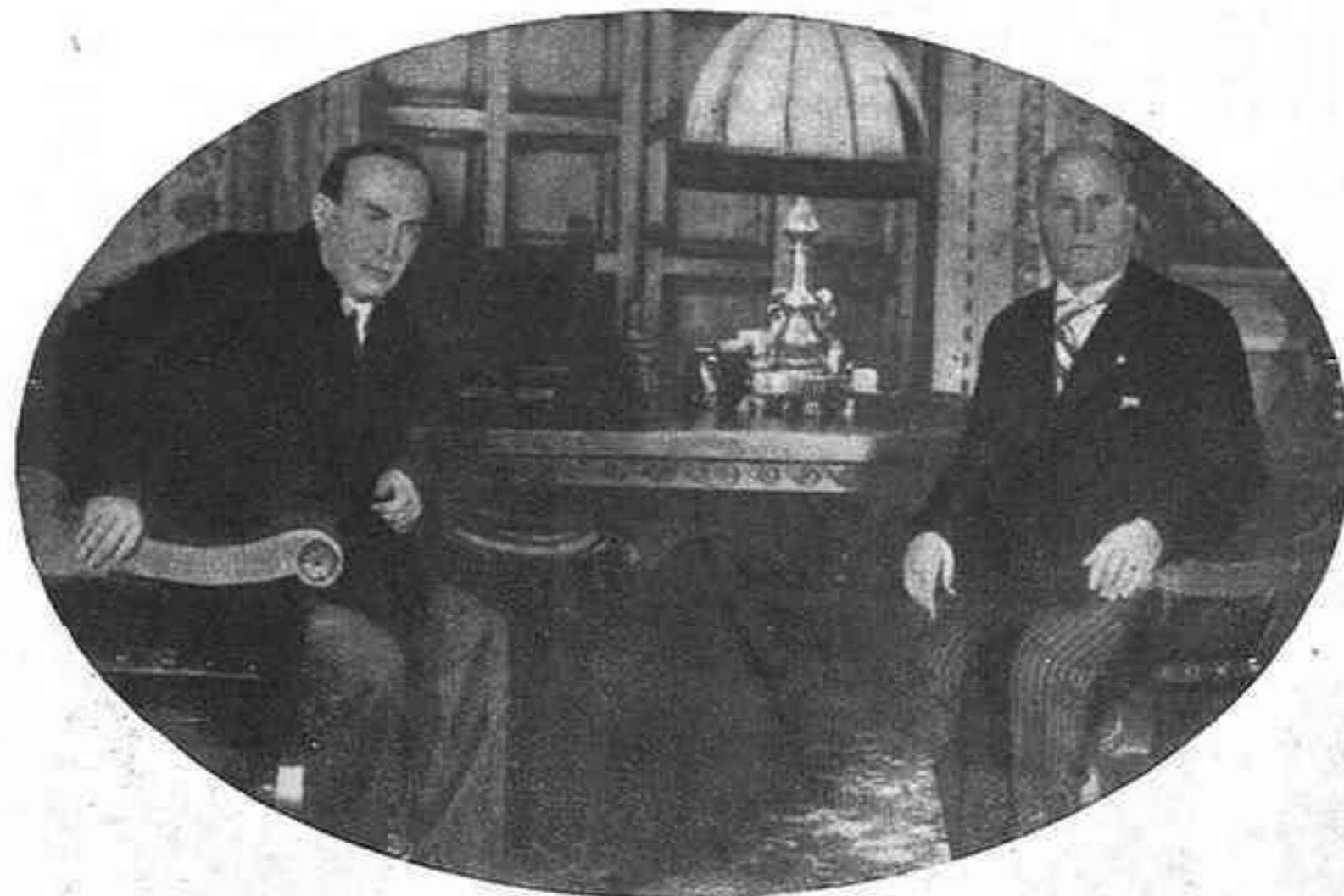
L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Iugoslàvia i Hongria

Una vegada més els Balcans són origen de neguit per a la tranquil·litat europea, per no dir per a la pau, com amb exageració diu la contranota hongaresa presentada al Secretariat de la S. de les N. després del recurs iugoslau. Potser les coses d'Europa anirien millor si es tingués present allò que deia Bismarck, que tots els països balcànics plegats no justificaven el sacrifici d'un sol soldat pomerani. Però és que a l'entorn d'aquell volcà que sempre amenaça amb

Es comprèn que a Londres i a París el gest d'Hongria ha estat acollit hostilment, perquè el seu caràcter agressiu no pot sinó dificultar encara més les tasques diplomàtiques per a un arranjament que, en el possible, accontenti tots els litigants.

Sembla, repetim, que la qüestió s'hauria de debatre solament entre Hongria i Iugoslàvia. Però és que cal comptar amb les rela-

Gömbös visita Mussolini

erupcions catastròfiques s'han creat múltiples interessos, explotats amb traça i oportunitat per qui li convé.

L'atemptat de Marsella ha donat pretext, si no a un conflicte com el de 1914, a una rastellera de picabaralles diplomàtiques.

En el fons, l'assassinat del rei Alexandre és degut a raons de política interior. Una part del país, junyida més o menys de bona gana al carro de Belgrado, s'ha demostrat adversa al règim instaurat trobant-lo diferent del que havia estat promès. Resultat: persecucions, detencions, exilis, conspiracions, etc. Ens referim, és clar, als croates, un dels quals, membre d'una banda de terroristes, ha estat l'assassí del rei Alexandre i de Barthou, que no tenia res a veure amb les dissensions entre croates i serbis.

Per tant, doncs, sembla que aquest atemptat és una qüestió merament interna, que no hauria d'interessar altres països, malgrat haver estat comès a França. Però una sèrie de fets han donat un caràcter diferent a l'atemptat. Els croates exiliats han trobat hospitalitat a Itàlia i a Hongria, on, sense ésser molestats, han pogut organitzar-se per a desenrotllar una acció hostil al govern de Belgrado, tant a l'interior de Iugoslàvia com a les seves fronteres. I aquest és el punt delicat de la qüestió, el que ha donat importància internacional a l'assassinat de Marsella.

Es pot observar justament que, de la mateixa manera que elements hostils al règim iugoslau troben hospitalitat a Itàlia, elements antifeixistes poden viure sense entrebancs a Iugoslàvia. Dret d'asil, es diu. I ningú no pot formular cap objecció. Però: el dret d'asil pot estendre's fins a tolerar maquinacions contra un altre Estat? Evidentment que no.

No és la nostra intenció defensar Iugoslàvia, sinó ocupar-nos d'aquesta qüestió per a treure'n conclusions generals. I sentat això, diguem que tant a Itàlia com a Hongria existien camps de croates, on nombrosos exiliats s'entrenaven en el maneig de les armes. Algú o altre havia de proporcionar el diner necessari; qui era aquest, és per ara un misteri.

El govern de Belgrado havia anunciat la intenció de recórrer a la S. de les N. demanant una enquesta per a determinar les eventuals responsabilitats de l'atemptat de Marsella. Ningú no pot admetre que hi hagi hagut responsabilitat directa; per tant, és clar que Iugoslàvia vol referir-se a l'ajut prestat als croates exiliats, molts dels quals —és bo remarcar-ho— són monàrquics i partidaris de la reconstitució de la doble monarquia austro-hongaresa amb el retorn dels Habsburg al tron. Ara bé; si aquesta perspectiva pot convenir a Budapest, no pot convenir, en bona lògica almenys, a Roma, i, per tant, fa estrany que Itàlia tingui certa mena de miraments.

La intervenció de França, aliada de Iugoslàvia —i sobretot les gestions de Laval a Ginebra—, només han pogut obtenir una moderació en els termes del recurs presentat per Jevitch, amb absoluta exclusió de qualsevulla al·lusió a Itàlia. El govern francès no s'ha oposat tampoc —al contrari— a ajornar l'examen del recurs fins a la sessió que el Consell celebrarà el gener vinent. La tàctica ginebrina en les qüestions candents és sempre la mateixa: l'ajornament tan dilatat com sigui possible, esperant que les coses es calmin. Mètode diplomàtic clàssic per a evitar complicacions.

Però vetaquí que es presenta un fet nou. Gömbös, de retorn de Roma, presenta a Ginebra, en nom del govern hongarès, una nota redactada en termes vius demanant la immediata discussió del recurs iugoslau, prenent peu de l'article 4 del Pacte fonamental de la S. de les N., referent als casos de divergència que poden pertorbar les relacions interestatals. En la nota de Gömbös es parla sense embuts de uperll de guerra.

cions italo-hongareses i trobar significatiu que Gömbös hagi pres la seva iniciativa en tornar de Roma. La maniobra consisteix a prendre posicions contra França, suposant que el Quai d'Orsay sostindria Iugoslàvia en totes les seves accions, com si no hagués estat Laval qui ha obtingut la conformitat de Iugoslàvia per a un ajornament de la discussió del recurs.

Dilluns vinent, si no hi ha nous allargaments, es reunirà el Consell de la S. de les N. en sessió extraordinària per a ocupar-se de la qüestió del Sarre, únic objectiu consignat en l'ordre del dia. Es discutirà també el recurs de Iugoslàvia i el contrarecurs d'Hongria? Segons el reglament, no; però el Consell és àrbitre de les seves decisions. La qüestió del Sarre és certament més important que els litigis balcànics i deuria tenir preferència. I com que, d'altra banda, les altres nacions no semblen tenir gran pressa a estudiar els *dossiers* presentats per Iugoslàvia i per Hongria, no fóra estrany que fos rebutjada la urgència que reclama Gömbös.

Però, ara o més endavant, caldrà encarar-se amb el greu problema de la participació, directa o per omissió, d'Hongria en el terrorisme croata, que pot ésser un niu de conflictes.

La S. de les N. té dos camins a triar: o nomenar una comissió d'enquesta, o encarregar l'afer al Tribunal de Justícia Internacional de La Haia, el qual jutjaria sobre la documentació oficial presentada al seu examen.

Mentrestant, el que és verament lamentable és que l'obra, iniciada per Barthou, d'un acostament italo-iugoslau, precursor d'un franco-italià, ha quedat enruada. Caldrà començar de cap i de nou. La política del Quai d'Orsay demostra que hi ha ganes de fer-ho, però la versatilitat italiana no ho afavoreix gens.

Tot plegat no duu cap benefici a la tranquil·litat d'Europa, condició indispensable també per a una millora de la situació econòmica, cada dia més greu i que un dia pot dur a resultats imprevisibles però gens falaguers.

TIGGIS

Nova modalitat en la confecció dels llibres de comptabilitat que permet d'escriure-hi amb perfecta comoditat i estalvi de temps. No n'augmenta el preu. Per a demostracions telefoneu al 14856

TALLERS GRÀFICS
Patrici ARNAU
VERDAGUER 1, CALLIS, 5 i 7
Edifici del Palau de la Música Catalana

M. PINTÓ

CAMISER
ESPECIALITAT EN LA MIDA :: CREACIONS EXCLUSIVES

RAMBLA DE LES FLORS, 18
TELEFON 18834

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Tres films musicals

S'ha posat de moda mirar enrera i rememorar els temps passats. Probablement, en aquest moment precís, aquesta moda ja ha passat el seu punt dolc, però, sigui com sigui, la seva influència es fa sentir avui dia encara en el cinema. Títols? Tants com vulgueu.

De totes maneres, en el conjunt de la producció americana, el tant per cent de films que viuen d'evocacions noucentistes és després de tot ínfim. No cal cap estadística per a constatar-ho. Normalment, el cinema

aquest sí, representatiu. I Magda Schneider és una gran actriu que estem impacients de veure en un rol digne d'ella.

Els que tenen la fe posada en el cinema anglès, hauran trobat una bona confirmació de les seves esperances veient *Sempre viva*, un gran triomf de Jessie Matthews, que és tan bona cantant com dansarina i a més a més una excel·lent actriu de cinema. La pel·lícula veu que darrera hi ha una

«El crim de Vanities»

americà evoluciona dins el clima de la vida contemporània, l'espectacle de la qual tant i tant s'ajusta a les possibilitats de la més suggestiva fotogènia. En canvi, si establissim una estadística d'aquest gènere a propòsit de la producció de l'Europa central, és que arribaríem a la mateixa conclusió? En dubtem.

Aquest cinema té avui una predilecció simptomàtica pel passat. La Viena d'abans de la guerra, per exemple, juga una atracció formidable. És un passat de grandeses heràldiques i d'esplendors palatines. Magnífics assumptes d'operetes i de comèdies enceses de romanticisme, amb l'hegemonia musical de l'etern Danubi blau. El cinema sovint sembla ignorar tots els trastorns polítics que han desmembrat la unitat d'aquell grandios imperi, l'angoixa que avui hi domina, i es plau incansablement en les històries de casernes, de prínceps i castells i marxes de Schubert i Rakowzy. L'atmosfera romàntica d'abans de la guerra és un clima predilecte que fa la fortuna d'un bon nombre de films austríacs, hongaresos i també alemanys.

Es que aquesta producció traïx una nostàlgia? No en sabem res. Ho podem tot al més sospitar. «Els temps passats que eren millors», diu Magda Schneider en *Les nits als boscos de Viena*, un film fet tot ell a la glòria de Viena més bella que París i Londres.

Les nits als boscos de Viena, a més a més de no tenir res de particular, no és potser dels més indicats per suggerir les reflexions anteriors; amb tot, no les contradueix gens ni mica. Precisament és un film molt prim que tracta de salvar-se usant les receptes que han assegurat l'èxit de les pel·lícules característiques de debò del gènere. Hi ha Magda Schneider, que ens ha vingut a recordar l'inoblidable *Liebele*, un film,

intelligència, la d'un director com Víctor Saville, a qui devem *Jo he estat un espia*. Amb tot, no hi ha comparació possible entre el film anterior i aquest altre d'avui. *Sempre viva* es ressent de la seva procedència teatral i en el seu desenvolupament coneix parèntesis que vénen a pertorbar la satisfacció de l'espectador, amablement captivat per un espectacle a estones excel·lent.

Els films musicals estan en voga. Ara ja en tenim dos més en els programes. La princesa Cearda i *Wonder Bar*. Cal enginyar-se a variar-ne la composició per mantenir l'interès. És en aquest sentit que és digne d'assenyalar-se *El crim de Vanities*, que s'estrenarà, creiem, aviat.

El crim de Vanities és una mixtura obtinguda entrelaçant amb força traça el film musical i el film policíac. La continuïtat entre els números de music-hall s'obté per mitjà de la intriga misteriosa, i aquesta, obligada de tant en tant, a interrompre la seva marxa, aconsegueix d'aquesta feta augmentar la tensió de l'espectador. Però si deixem de banda la idea d'aquesta combinació, el film, deixat a les seves soles imatges, no ofereix altra cosa que un film entretingut, això sí, entretingut de debò.

En canvi, musicalment és excel·lent. Kitty Carlisle canta meravellosament i canta coses que tenen molta solta. Es rar trobar tants encerts en aquest sentit, en un film de factura corrent. Per això creiem interessant remarcar-ho. En el gènere de la música lleugera, la música d'*El crim de Vanities* és de la millor que ens ha donat el cinema sonor. Pot figurar al costat de les coses més reeixides de *Broadway Melody*, *Un plat a l'americana*, *Carrer 42*, *Vampíresses 1934*, etc.

JOSEP PALAU

PANORAMA

Una hora i mitja

Les primeres projeccions del cinema Maryland s'han vist molt concorregudes. El públic ha sancionat amb la seva presència el bon judici que li mereix l'organització d'aquest cinema. L'horari ben distribuït és celebrat com un encert. Ah! Però, a propòsit d'aquest horari, s'han fet algunes reflexions. Si el film a projectar és d'una llargada superior al metratge corrent? Naturalment que en aquest cas no hi ha altra alternativa que acomodar un nou horari excepcional a les exigències de la projecció; de cap de les maneres, naturalment, acomodar el film a l'horari preestablert. Coneixem les persones que tenen entre mans l'organització Maryland i podem, per tranquil·litat dels nostres lectors, assegurar que aquesta serà la pauta d'aquells que tenen, sortosament per a nosaltres, el respecte i l'amor a les coses de l'art cinematogràfic.

ESPECTACLES FOX

HOY

FÈMINA

Una alegre comèdia musical

ACTUALIDADES

Rambla Catalunya, 37 - Telf. 11701

EL MILLOR PROGRAMA INSTRUCTIU, INFORMATIU RECREATIU

Detalls per cartellera

PROXIM DILLUNS

El príncep moderno

Un viatge al voltant del mon amb S. A. el Príncep de Gales

Pròxim dimarts dia 4 estrena al

SALON CATALUÑA

Una divertida comèdia en espanyol

ESPECTACLES FOX

«Comodins» al cinema

De tant en tant veiem al cinema un film que de dalt a baix és una creació: cada cosa, cada fotograma ha estat creat de nou, ha estat el fruit d'una inspiració artística. L'endemà d'aquell film tots els que veuen acceptables, regulars o bons i tot, us causen una lleugera decepció pels llocs comuns cinematogràfics de que estan plens, de les coses que serveixen per a l'un i per a l'altre i al de més enllà. Arribeu a tenir la sensació que el productor, en arribar a un moment del film, s'ha aturat i abans de seguir endavant ha cercat en un calaix l'escena que havia de continuar les altres. Di-

de la veu trencada de Sylvia Sidney, els portamonedes de Kay Francis, el singlot de Chaplin, la salutació inútil de Buster Keaton. Aquests «comodins» ben administrats encara han redoblat la fotogènia d'aquests actors, però així que n'han aousat — les mitges de Marlene Dietrich — han estat la seva ruïna. D'altres actors es podria dir que tots ells són un «comodins»: Chevalier a un extrem, Emil Jannings a un altre. A mesura que van realitzant el seu paper, aneu endevinant mil·límetre per mil·límetre el gest que faran, l'actitud que adoptaran. Aquest recurs dels «comodins» massa ve-

Un acomodins de Sternberg: el confetti

riu tanmateix que en arribar a una situació determinada el productor es serveix d'una recepta trita d'un fitxer on troba una indicació com és ara aquesta que ens inventem: «Arribada ací l'escena, la dama del vestit blanc es retirarà alegant que té miganya». I un cop el productor ha llegit això, ho fa; la dama del vestit blanc es posa la mà al cap, se'n va i aleshores la dama del vestit negre pot continuar tranquil·lament amb el senyor del smoking una escena d'amor que feia anys haurien deixat a mig aire. D'altres vegades la fitxa deu dir: «Arribada ací l'escena, un automòbil passarà per davant dels enamorats tapant-los; la màquina seguirà la cursa de l'automòbil i al cap d'una estona es girarà veient de lluny els dos enamorats que s'agafen i es besen». I el productor del film ho fa, sense afegir-hi res seu ni modificar res que no li agradi. I cada vegada que la seva imaginació s'aturi recorre a aquesta mena de «comodins».

Per això hi ha tants films de fotografia impecable, d'interpretació excel·lent, de *scenari* suggestiu, però que malgrat tot fracassen artísticament. Els falta aquell alè, aquell tremolor, aquella punta d'improvisació, d'inesperat, que és la gràcia cinematogràfica.

I el pitjor de tot és que aquests «comodins» serveixen per a tots els productors. Són d'una impersonalitat embafadora. L'autor més bo i el més mediocre poden arribar a servir-se dels mateixos elements amb resultats idèntics. Certament que hi ha productors que tenen «comodins» personals, «comodins» que entren dintre l'òrbita del seu estil cinematogràfic. Les flors de Frank Borzage, les plomes, les persianes, les serpentes de Sternberg, els miralls, els rellotges de Lubitsch. Aquests «comodins» — quan no se n'abusa com en el cas de Sternberg — poden arribar a ésser una finalitat més del film. Però sempre a condició d'això: que portin el segell inconfusible de l'autor, que no siguin impersonals.

No són els autors sols els que es serveixen de comodins: els actors també. Recordem el mal de cap de Greta Garbo, el tete-

gades és un perjudici de la producció corrent. El cinema és un art on la realitat i la imaginació han d'estar sempre equilibrades; massa sovint per culpa dels «comodins» dona la sensació de cosa sense imaginació i paradoxalment irreal. A base de servir-se sempre de les mateixes solucions, hi ha films que són absolutament irrals, i això sense cap desig d'esdevenir fantàstics. Per exemple; no us heu adonat que les habitacions on es desenvolupen les escenes interiors estan massa endreçades, massa netes? No us sembla que de vegades els actors porten les corbates massa ben fetes o uns vestits massa nous? Ja sé que dissortadament per a nosaltres, en els països on es produeix el millor cinema, les habitacions estan molt més endreçades que les nostres, i que la gent sap vestir-se millor. Però no dubto que hi ha anglesos i alemanys i americans que dormen en llits que no es desfan mai, que porten americanes arrugades, i que no saben fer-se la corbata.

Per això quan surt un film que prescindix de «comodins», que ho crea tot de nou, s'acosta més a la realitat de la vida. (De vegades aquests films — com és ara *Man's Castle* de Borzage, presentat ací amb el títol de *Furs humans* — són també plens de la imaginació més lírica.) Sovint tot anant al gra de l'argument els autors es perden el gra de la vida; per això després veiem una Kay Francis arruinada, o una Sylvia Sidney pobra, que tenen possibilitats d'estreure un vestit a cada escena i de viure en unes habitacions que a molts senyors de primer pis ja el plauria tenir.

Al capdavant si així passa és perquè moltes vegades els productors de films, a l'hora de preparar el guió i a l'hora de realitzar-lo, es pensen que han de resoldre el seu argument amb els daus d'un trencaclosques.

JERONI MORAGUES

VEGI'S A LA PAGINA 8 LA CONTINUACIO DE LA SECCIO DE CINEMA

SALÓ KURSAAL

DIA 4 DE DESEMBRE

Estrena de la primera jornada de la grandiosa pel·lícula

LOS MISERABLES

de VICTOR HUGO

L'esdeveniment més sensacional de la temporada i l'esforç més gran de la cinematografia europea

Tothom voldrà admirar aquesta veritable obra mestra del film sonor

Distribuidors:

EXCLUSIVES TRIAN
VALENCIA, 234-TELEFON 72736
BARCELONA

COLISEUM

Dilluns Nit en sessió de gala

la sensació de l'any

CLEOPATRA

Director. Cecil B. de Mille. Un espectacle Paramount de magnitud imprevisible

EL TEATRE

Una agulla en un paller

Segurament està per fer la història de com es fabricuen les estrelles dels nostres cafès concerts. De les dones que figuren en el darrer lloc del programa. El talent no hi intervé per res. Tot és qüestió de protectors. D'uns senyors rics i influents. Rics, no estalvien despeses per a equipar luxosament les seves protegides: un decorat propi fastuós i una mà de vestits sumptuosos que fa feredat: *rico vestuario, lujosa presentación*. Influents, no els costa gaire col·locar les seves recomanades a un lloc altíssim al qual, d'altres, més dotades, però sense protector, no poden arribar mai. Us podríem contar més d'un cas com un cabàs. Us els estalviarem. Només constatarem que, degut a aquests procediments especials, gairebé sempre les estrelles dels cafès concerts barcelonins són, artísticament, molt inferiors a les artistes de segon rang i, de vegades, a les teloneres i tot. Davant aquest panorama, la tasca del crític consisteix a anar-se'n quan anuncien l'estrella i, abans, provar de descobrir, entre el farrig-farrago de les dues o tres-centes noies que treballen als nostres cafès concerts, les que tenen facultats i possibilitats. La tasca del crític consisteix a provar de discernir un bri de talent entre tanta mediocritat. Tasca difícil. Tan difícil com buscar una agulla en un paller. Es qüestió de temps i de paciència. D'aquesta caça, no sempre retorna bradoulle. Un dia, el que signa en va tornar amb una bona peça: la Blanca Negri, de la qual va ésser el primer a parlar-ne públicament, aquí, en aquestes pàgines.

Avui volem ocupar-nos d'una noia, gairebé desconeguda, però més rica de facultats i de possibilitats que moltes estrelles. Una noia que promet. Treballa al Sevilla. I es fa dir *Triunfadora*. Quin nom tan bo, oi? Tan evocador i tan ple de bravata. *Triunfadora*. La *Triunfadora* insolent, el tu provocant de la *hembra* andalusa, que sedueix astutament el mascle per a posseir-lo i, després, dominar-lo, exercir damunt d'ell un predomini salvatge. Sembla talment que aquesta *hembra bravia*, amb instint de venjança, vulgui dominar, triomfar, per a rescabalar-se del seu passat d'esclavatge sexual, l'Pharem, *Triunfadora*... Virilitat de la dona andalusa que Dozy va estudiar en la seva *Historia de los musulmanes españoles*, i que va inspirar la Carmen de Mérimée, tan diferent, aquesta, de la Lola dels Machado, prototipus de la feminitat, una altra mena de dona andalusa.

La *Triunfadora* té un rostre menut, esmaltat i transparent com una porcellana, en el qual brillen, amb fixesa, uns ulls minúsculs i lleugerament oblics, i uns pòmuls prominents. L'Orient ha deixat la seva empremta en aquest rostre. S'hi endevina l'ascendència gitana. D'aquells gitano que arribaren a Europa, procedents d'Egipte, però originaris de l'Índia, de la casta bramànica dels pàries. La *Triunfadora* surt a cantar i es queda clavada com un pal, despectiva i magnífica, amb posat desafior. El séc racial, encara. El rostre extàtic, tota ella enganyada com dins una cotilla, aquesta quietud encarcerada exhala també el perfum de l'Orient.

L'Espanya aux cent visages, va dir el plorat Levinson de l'Argentina. L'Espanya dels cent rostres... Totes proporcions guardades — naturalment, evidentment! — el mateix pot aplicar-se a la *Triunfadora*. La *matutera*, *Adelfa la Gitana*, la *prisionera*, uns campanillers, *Torna la ganxandona*, *A minha terra*, *Canto a Valencia*, jotas aragoneses... Andalusia, Astúries, Galícia, València, Aragó... Tots aquests matisos peninsulars són expressats per la *Triunfadora* amb els vestits apropiats i amb la veu adequada. Diem la veu. Car el rostre i el cos resten impassibles. El pas per les diverses terres no en descompon la rígidesa, d'estaquirot hieràtic, que hem comentat. Però tot el que el rostre i el cos tenen d'expressiu, ho té la veu d'expressiu. Veu ben timbrada i que arriba bastant amunt, i molt flexible. Flexibilitat que, en el repertori andalús, no permet a la *Triunfadora* assolir les performances dels cantadors de preu, però li permet reeixir discretament el bemol

queixós, lamentació dolorosa i desesperada, i el calderó, aquelles notes que s'arrosseguen indefinidament amb prolongació solenne i litúrgica. Bemol i calderó que són dues característiques del *cante jondo* i l'expressió perfecta de la pena i de la malenconia andaluses. Quan la *Triunfadora* ens plau més és aquí, quan interpreta l'ànima d'Andalusia. Canta un cuplet, *La matutera*, apologia del contrabandista noble i simpàtic, símbol de la rebel·lia individual andalusa, que ens fa pensar en aquells versos

La Triunfadora

inicials del *Romance de la Guardia Civil* de García Lorca: *Los caballos negros son— Las herraduras son negras— Sobre las capas relucen—manchas de tinta y de cera— Tienen, por eso no lloran—, de plomo las calaveras— Con el alma de charol—vienen por la carretera— Jorobados y nocturnos—, por donde animan ordenan— silencios de goma oscura— y miedos de fina arena—*. La *Triunfadora* té facultats i possibilitats. Promet. Arribarà. Si no s'espalla. I ens fa por que s'espalli. De moment, ja s'ha tallat una magnífica cabellera aspra i hirsuta, crinera de cavallet indomable. I uns vestits d'un gran caràcter, que recordaven uns llauradors i uns italians de carta postal que dibuixava Picasso en 1920, van essent reemplaçats per una indumentària de varietats, de la qual en dona una idea la foto que reproduïm, l'única que hem pogut obtenir. I si la *Triunfadora* s'americana o s'entendria pels aparadors de les botiques del carrer Nou, ja estem ben guarrits.

SEBASTIÀ GASCH

LA NOVA OBRA DE CROMMELYNCK

Les idees del Sr. Dôme

Un bon dia de primavera trobo a Rapallo Fernand Crommelynck—l'autor del *Cocu Magnifique* i de *Carine*—, accentuada, sota el sol meridional, la figura ossuda de flamenec de retaule, llisos i llargs els cabells, i el cos tancat dins una brusa de cuir amb fermall llampec.

—He vingut de tren a tren, sabeu?, per pendre acords amb Gerard Münch respecte a la part musical del meu film pròxim. Els acords devien ésser presos qui sap ja quan i la magra figura de Crommelynck es bellugava encara per la Riviera. El bon gaudidor que hi ha en el dramaturg belga, rememorant amb Münch antics sojorns italians, corria tots els hostals dels munts veïns; tastava vins, llava les mossetes i, havent sopat, incapaç ja de distingir el bo del dolent, bevia maquinalment a grans glops un rosari de grans gotos de vi clar amb seltz; cofoi de poder discutir hores i hores—de política, d'art, d'amors—recolzat damunt una taula de cafè. Pound, Gianna Manzini, Sbarbaro i Saviotti; els pintors Prampolini, Monti, Paolucci, Tina Manici i Scarsella; els Münch, Haas i Celsia; escriptors i artistes de tota mena anaven a parlar en aquella taula i les discussions seguien les discussions. I els dies als dies.

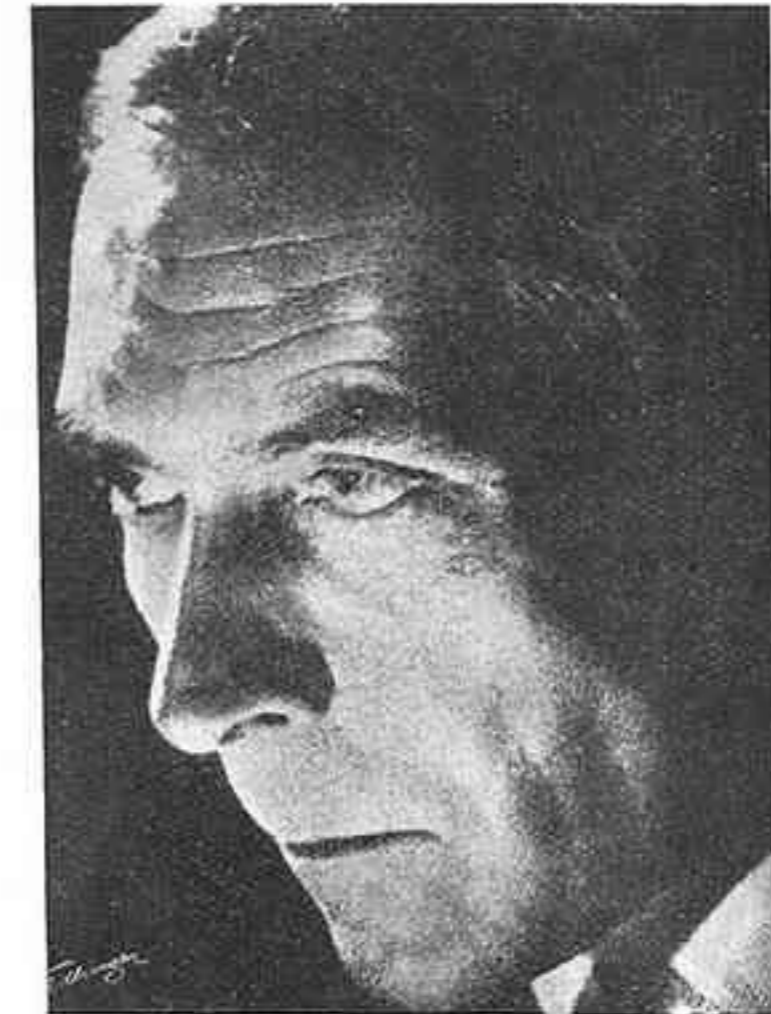
Fou així que nasqué la nova comèdia de Crommelynck, car en deixar-nos, la nit, substituïa la taula del cafè amb la del treball i, per hores i hores, ajudava els seus personatges a construir l'ideari del *Sr. Dôme*. L'endemà al matí el trobàvem al mar com si res no fos, com si hagués dormit qui sap les hores: parlàvem de M. Dôme (tot Crommelynck, aquest temps, era M. Dôme: tota discussió política i literària, era per afinar les idees del seu heroi). I fou l'inevitable personatge qui s'endugué Crommelynck una nit, a sis mesos del primer encontre; calia enllestir la representació de l'obra a Brusselles i tot seguit a París. Adéu Conveni Volta, adéu Café Rapallo: davant M. Dôme res no compta.

Quina mena de tirà, quin tipus excepcional és aquest Sr. Dôme? Ni l'un ni l'altre: un bon burgès d'empleat que, diàriament, fa el viatge del poble a la ciutat per a tancar-se vuit hores a una oficina qualsevol; mentre treballa, la seva dona es diverteix amb un amant, i fins i tot la minyona fa objecte de les seves burlas el pobre senyor Dôme. Vetequí, però, que el pobre senyor es mor—a poc de començar la peça—de la manera més grisa, calladament i en un moment, com sempre havia viscut. Ni un sol instant la idea de la mort aixopluga els presents; si més no, és una alliberació: la vídua podrà marxar amb el seu amant i comèdia final.

Si no fos que als últims moments compareix una dona de ciutat, presentant-se com l'amant de M. Dôme, del gris i inofensiu M. Dôme. Si no fos que, per pura curiositat, la vídua pregunta a la minyona quines són les darreres paraules del marit, i, per burlar-se encara del difunt, fa creure aquesta que només feia que repetir una frase: *Tinc una idea*.

Una idea i un amant: vetequí una part inconeguda de vida de M. Dôme. Un mixte d'orgull ferit i de respecte s'empara de la vídua; el seu marit l'enganyava, el veritable M. Dôme és ja inaferrable. I Mme. Dôme fa restar a casa seva l'amant per treure-li de mica en mica el secret de la vida del difunt i fer-li perdre el monopoli del record. Mme. Dôme no fuig amb l'a-

mant, car ha de profunditzar en els records, cercar el calor en la vida grisa del finat. L'ajuda l'amant, l'ajuda un amant d'altre temps, el professor i el sindic; tots plegats extreuen la idea de M. Dôme, de mica en mica, amb el sistema del piomedi. Aviat es formen dos partits que discrepen en algun punt; però arriben a una entesa quan fan llur aparició els «domistes» de la ciutat, els quals presenten un tipus ciutadà contrari al tipus pobletà. Les idees de M. Dôme

Crommelynck

es fan camí: el seu poble nadiu ha de provar incontestablement que el gran polític i pensador hi va néixer, car ja altres pobles i ciutats es disputen l'honor d'haver-lo vist néixer; d'arreu del país arriben peregrinacions a visitar la casa del savi; el seu poble decideix alçar una estàtua al llibertador de la Humanitat, i igual vol fer la ciutat; hom li vol fer exèquies nacionals, però el cos del pensador ha desaparegut: dels pobles del veïnat arriben noves que hom acaba de veure M. Dôme (a l'últim acte se sabrà que l'enterraments que havia carregat amb el taüt, barrantxo com era, havia rodat pels camps i pobles i la gent feia processó darrera el cos del mort il·lustre). M. Dôme no és mort, les seves idees el fan viure, com un mite, i la humanitat entona el seu nom de profeta i gran polític.

La burla d'una minyona, la presència d'una amant, han creat en breus moments el sistema social més admirat al món: l'educació dels nens està en mans de l'Estat; de dotze a vint anys treballen en les fàbriques estatals, treballen la terra, nois i noies, a fi i efecte d'assegurar gratuïtament a tothom d'aquella nació menja i vestit (l'estrictament necessari d'un i altre). Ni pobres, ni lluites socials, ni crisis: de vint anys en avant hom és lliure de viure com vol (reposant, fent esport, escrivint, treballant), car la manutenció és assegurada. Es aquesta l'edat en què hom pot dedicar-se a la gran indústria, sense por, perquè la joventut nodreix sempre el país. I el pobre oficinista la major preocupació del qual era no perdre el tren, supera la mort, supera socialismes, feixismes i altres ismes. Tant se val que a la fi hom descobreixi els errors que han donat cos al sistema: l'elaboració ha estat tan minuciosa, les idees han anat prenent sempre el terme mig d'opinions contrastants i, en resum, M. Dôme és el símbol, és la síntesi d'allò mateix que hom sent dintre d'un mateix; tothom s'hi reconeix, s'hi identifica. I així un home qualsevol pot arribar a fer-se l'idol de les multituds.

I no creieu que la peça resulta abstrusa, ans bé és la cosa més línia que hom pugui imaginar. El mite es forma davant els vostres ulls, amb les converses normalíssimes de quatre homes i la vídua, estrictament. I aquestes cinc persones us fan sentir l'entusiasme del poble i de la ciutat, la universalització de *les idees de M. Dôme*. La mestria de Crommelynck ha fet viure un món en les quatre persones assegudes entorn d'una campana de vidre que parlen com tots nosaltres, cada dia; ha fet de la mort una cosa irresistiblement còmica. I hi retrobem el millor Crommelynck del *Cocu magnifique*.

J. R. MASOLIVER

LLANTERNA

Remei a la crisi teatral

Copiem d'un diari italià, sense altre títol que l'informatiu:

Erdélyi, director de dues sales de Budapest, la de la plaça del Calvari i la del carrer Dembinszky, ha reeixit a demostrar pràcticament que la crisi del teatre, almenys pel que fa a l'abstenció del públic, no existeix. El sistema adoptat per Erdélyi és molt senzill: primer que res ha renunciat a la col·laboració d'estrelles i divos, triant per a la seva companyia bons artistes desenfocats i joves actors reclutats en les diverses escoles de declamació, els quals estan contents, en aquests difícils temps presents, de guanyar dos pengó per representació. En els teatres d'Erdélyi es donen tres representacions cada dia; de manera que el cost dels actors no passa dels sis pengó.

L'experiència i l'habilitat del director sembla que han arribat a obtenir d'uns elements de tan modestes pretensions, resultats artístics apreciables. Naturalment, el preu de les entrades també és mantingut al nivell de totes les butxaques, i van de vint heller de l'entrada general a un pengó per a les butxaques. El guarda-roba és gratuït. A més a més, si la darrera sessió s'allarga fins a mitja nit, els espectadors reben en sortir els pocs cèntims que, segons els costums de Budapest, cal donar al port de la casa on viuen per a fer-se obrir passada aquella hora.

Una altra novetat introduïda per Erdélyi i que sembla exercir una forta atracció sobre el públic popular, és que la possessió d'una localitat de cert preu dona dret a un sandvitxet.

Això quant a l'aspecte, diríem, social i gastronòmic; quant a l'artístic, hom assegura que tots els actors són joves de talent superior a la mitjana, que col·laboren amb molt d'amor i amb l'ambició d'ésser, un dia o altre, «descoberts» pels directores dels teatres elegants.

En les sales d'Erdélyi es representen drames i comèdies de Schiller, Kleist, Szilgetyi, Kisfaludy, Ibsen, Sudermann i operetes de Planquette, Offenbach, Hervé, Müllcker i també obres d'autors americans. Resultat: les tres representacions quotidianes omplen cada vegada el teatre, els actors són pagats puntualment i el director es guanya la vida.

DIMARTS
ESTRENA
EN SOLEMNE
Sessió de Gala

Katharine
HEPBURN
La Sublim en

"LAS CUATRO
HERMANITAS"

MARYLAND

La força del costum o el faquir sense xopluc.

(Nebenspalter Rotschach, Zurich)

Fantasio

DIMARTS, 4, NIT

WARNER BROS, FIRST NATIONAL

que ostenta la supremacia en les grans produccions musicals i espectaculars, presentarà

Kay Francis : Dolores del Rio
Al Jolson : Dick Powell

en

Director: Lloyd Bacon

Superació magnífica de tot el que s'ha vist en el seu gènere

CAMISERIA
FITO
BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

El pagès. — Tot el matí hi ha hagut una perdiu esperant-se, però veient que el senyor no venia, se n'ha anat...

(Le Journal, Paris)

PUBLI-CINEMA
Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79051
Sessió contínua de 3 tardes a 1 matinalada
SEIENT, UNA PESSETA

Dillans, a les 4, canvi de programa
Els senyors espectadors, de les 3 poden veure, pel mateix preu, el programa d'estrena

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. (exclusiu)

PANCRACE
Detalls d'aquest esport, film Paramount

XAIEN
Documental d'aquesta ciutat del Marroc

NOTICIARIS D'ACTUALITA MUNDIAL
Segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL exclusiu

Entre ells el casament del Príncep Jordi d'Anglaterra amb la Princesa Marina de Grècia

EL DIAMANT Una marioneta de Ufilms
Lina novel·la de la pantalla

Jordi de Sant Jordi

I La versió castellana de quatre poemes de Jordi de Sant Jordi que, acompanyada del text català, ha publicat en *Cruz y Raya* (núm. 17) el poeta Félix Ros, dona marge per actualitzar, encara que només sigui en vistes a fer-ne un esquema, l'obra d'aquest gran líric medieval.

Nat a València, en les darreries del segle XIV, hem de col·locar la seva producció entre els anys 1416 i 1423. Aquesta pot dividir-se en dos aspectes o gèneres. El primer aspecte comprèn setze poemes, gairebé tots ells lírics i d'extensió relativament breu — a l'edició de Massó-Torrents del 1902, excel·lent i imprescindible, cal afegir el *Planys d'Amor* i llevar-ne la *Cançó* tretada del cançoner d'Hernando del Castillo, car a tot estirar no pot ésser més que una cobla contrafeta i possiblement del tot aliena a Jordi de Sant Jordi, i la cobla *Parla Mossèn Jordi*, tretada d'un poema col·lectiu de Pere Torroella, el qual la hi atribuí equivocadament, car és el començament d'un poema de Pere Cardenal—. El segon aspecte és format per dos poemes llargs que tenen de comú la manifesta influència provençal: *Los Enuigs* i la *Passió d'Amor*, sagaçment sospitades i publicades per Nicolau d'Oliver.

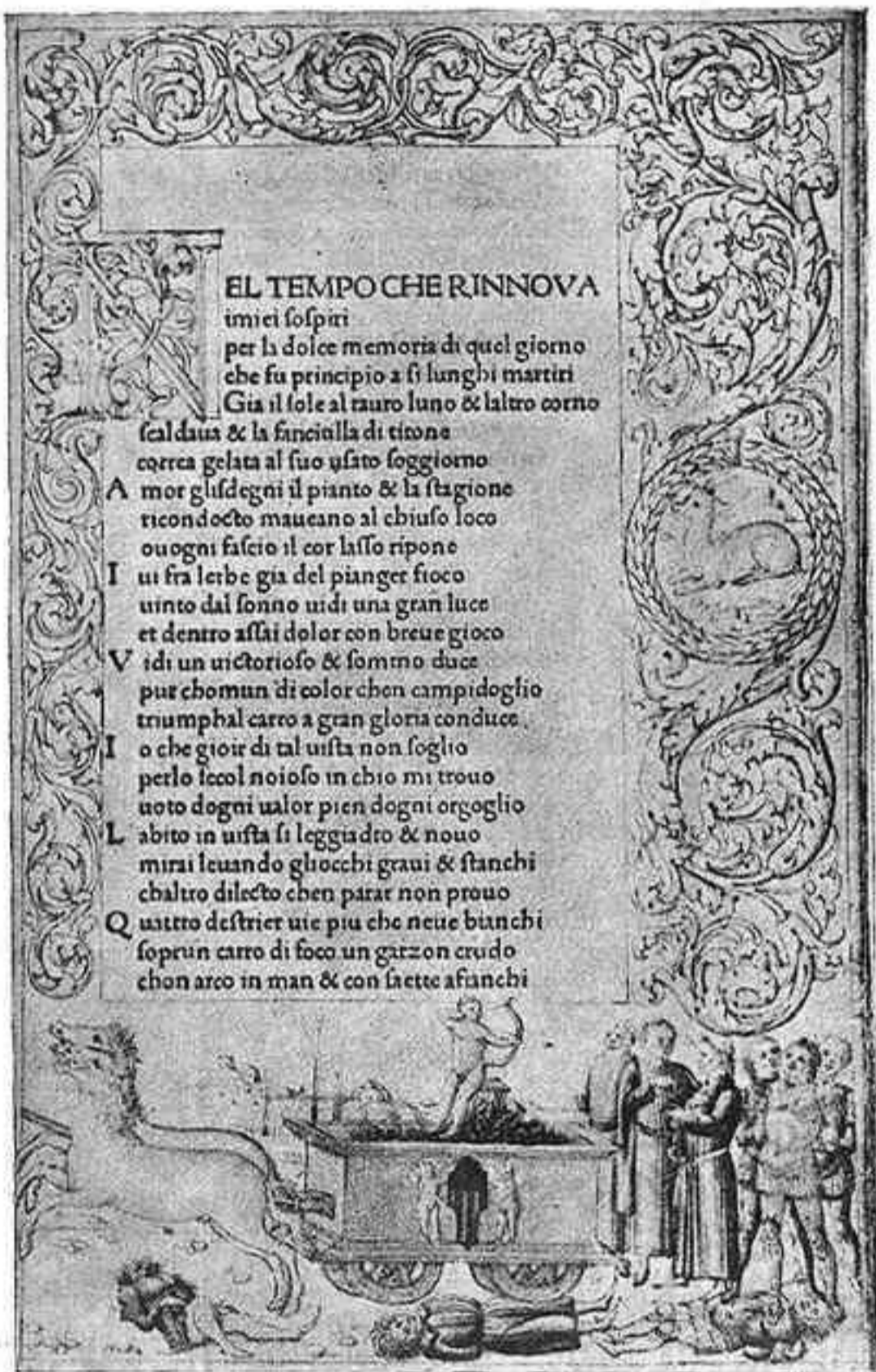
Jordi de Sant Jordi empra en les seves obres el llenguatge poètic corrent aleshores a Catalunya, o sigui català força apropençalat. Cal aclarir-ho: Els poemes catalans, quan, des del 1323, s'apressaren a concórrer als jocs florals de Tolosa, havien de redactar llurs poemes en provençal, idioma que llegien i comprenien, però que no els era natural i per consegüent — tot i les gramàtiques i tractats de Ramon Vidal de Besalú, Jofre de Foixà, etc.—confonien els casos de la declinació, el valor de les vocals, els rims i deixaven passar nombroses anomalies morfològiques, sintàctiques i fòniques. Així, a poc a poc, els nostres crearen un llenguatge poètic al marge, adhoc, del llenguatge cancelleresc i del literari de Catalunya, completament arbitrari i en continua oscil·lació, ja que de vegades hom no pot destriar si es tracta de provençal ple de catalanismes o de català ple de provençalismes — del llenguatge d'Andreu Febrer diríem el primer i del d'Auziàs March el segon, per exemple.

En el que he anomenat segon aspecte de la poesia santjordiana és palesa la influència trobadoresca damunt el nostre poeta. En *Los Enuigs* veiem com Jordi de Sant Jordi millora considerablement una obra d'un trobador, el Monjo de Montadon, i té un encert i una gràcia innegables a remarcar tot el que allà hi ha de valor, bell i agrados, i, per altra banda, a esquivar i defugir tot el que s'hi llegeix de groller i antipoeètic. La *Passió d'Amor* constitueix un poema col·lectiu com d'altres de Jacme March, Francesc de la Via, Francesc Ferrer i Pere Torroella, on Jordi de Sant Jordi, invocant Ovidi, crea una alegoria tipus *Romant de la Rose* — Castell d'Amor amb dues portes, Joia i Dolor; Voler hi fa de guia, Enveja i Malengua combaten l'amant—. Els diversos estats d'ànim del poema són expressats mitjançant disset citacions de trobadors, entre els quals figuren Guillem de Berguedà, Arnau de Maroill, Bernat de Ventadorn, Folquet de Marsella, Clara d'Anduza, Ponç d'Ortafà i fins d'ell, del propi Jordi de Sant Jordi, retreu els començaments de la *Crida a les dones* i dels famosos *Estrampis*. Tribut al gust de l'època ja passada i concepció del tot medieval de l'amor a l'entorn d'Ovidi — *Pacio Amoris secundum Ovidium*, és el veritable títol del poema —, a l'entorn d'un Ovidi expert en les coses de l'amor; en part Ovidi de debò, sí, però carregat d'obres que ha plagut a llettraferits hàbils d'escriure i d'atribuir-li — *Pamphilus, Facetus, De Vetula, De Venere*; la llista és llarga —, i que el desfiguraren i el contrafaren donant-li una empremta particularíssima que es perdilla en el segle XIII a França i que es mantindrà fins al Renaixement del XIV — fins i tot Bernat Metge hi caurà, tot i el seu renaixentisme —. I juntament amb això —element francès del nord, d'oïl— s'hi afegeixen els trobadors, que al capdavant Catalunya pot fer-se seva llur tradició — per un català comença les citacions Jordi de Sant Jordi —, i aporten al poema un to diferent; i el profundament subjectiu i idealista que el nostre poeta sap emmarcar en aquell païsatge i, més important encara, planteja el seu conflicte interior i descriu les seves preocupacions amoroses, amb termes manllevats als provençals en un escenari francès. I tot això, encara, dintre d'un estil, més ben dit dintre d'un gènere catalaníssim, iniciat per Ramon Vidal de Besalú i pel més català dels nostres trobadors: Cervell de Girona.

Si en Jordi de Sant Jordi poguéssim creure en l'evolució de cara a fora en el sentit d'assimilació de la novetat exigint contínuament l'anul·lació de l'antic, podríem su-

posar amb tota versemblança que el que he anomenat segon aspecte de Jordi de Sant Jordi és anterior al primer. Considerant aquest primer aspecte de Jordi de Sant Jordi, podríem obrir un nou estil en la lírica catalana, quan aquesta ha girat els ulls, que tenia fits en el nord, vers orient: l'aparició del *dolce stil nuovo* en els nostres poemes.

Les *Rime* de Petrarca — *Rerum Vulgarum fragmenta* — han entrat a Catalunya — com quaranta anys abans hi entrà la

De l'edició prínceps dels «Sonetti e canziones» de Petrarca (Venècia, 1470)

seva prosa humanística — i han influït en els nostres lírics: Jordi de Sant Jordi, Andreu Febrer, Llorenç Mallol, Auziàs March. Només en un poema de Jordi de Sant Jordi podem parlar d'influència comprovable de Petrarca, en la *Cançó d'Opòsits*, és cert, però donada la innegabilitat d'aquest fet, no és enganyar-nos afirmar que en molts passatges del nostre poeta planen els conceptes italians i, una altra vegada, fent una volta, el culte trobadoresc de la dona, passat pel Petrarca i que cristallitzà en el poeta italià en la seva anàlisi de la naturalesa i de l'amor. Anàlisi profunda i minuciosa que no s'atura davant la carn fresca i sana que ha de tallar de viu en viu enmig dels més grans turments, per descobrir la ferida interior, estudiar-la i mirar de guarir-la. Anàlisi fisiològic-psíquica que espia els més petits detalls, pallideses de rostre, enroigiment de galtes, llàgrimes, sospirs, reaccions, gestos. Concepció, tanmateix, del tot ideal i abstracta de la dona; contemplació en ella d'un ideal immaculat i no-humà, angelical, i per tant manca absoluta del conflicte entre la carn i l'esperit. Escenari ben delimitat i descritiu i culte de la naturalesa i amb les criatures d'ella. Teixit imponent de tota una gamma d'imatges i d'al·legories. Emotivitat de la imatge, ben emmarcada i anàlisi, com sempre; vegeu *Enyorament*:

Quan me recort en lo departament
e pens en vós, me sembla que us veig clar;
en aquell punt me corre un sentiment
per tot lo cos que em fa los ulls plorar:
pues vaig al cor, e fas-li dir plorant
ab agres veus: —Ai! On és ma senyora?
On est, mon bé? Perquè em mair desirant
pel no veer—. Tan fortment vos enyora!

La lírica de Jordi de Sant Jordi és una seguida de prodigis de tècnica expressiva i emotiva, domini absolut de l'equilibri i del ritme, enginy per preparar els efectes i possessió formidable dels ressorts que produeixen els afectes ànims. Recordeu:

A Déu coman, bella, vostres beutats,
vostre capteny que tots mals foragita,
a Déu coman a vós que el món honrats,
que al mig del cor portats honor escrita;
a Déu coman vostre amorós esguard
ab què en tresquis lo cor d'on se devisa,
a Déu vos don, ara, puix que eu m'apart
de la millor que mai vestis camisa.

Un altre element elaborador també, potser, del tot de la lírica santjordiana — assimilació perfecta, sempre, d'una potent personalitat creadora — són els poemes francesos. No ha estat estudiada encara d'una manera seriosa, ni tan solament inicial, la influència que poemes com Eustache Deschamps, Alain Chartier, Oton de Granson, Guillaume de Machaut, han pogut tenir sobre els nostres lírics. Eren coneguts, això és cert, a Catalunya, sovint citats i adhoc traduïts amb elegància i art. És innegable — no puc concretar; parlo després d'una lectura ràpida i deficient — llur influència damunt Andreu Febrer, damunt Jordi de Sant Jordi i, també, damunt Auziàs March — sobretot, en aquest darrer, Oton de Granson —.

Quant a Jordi de Sant Jordi, llur gràcia, elegància i subtilitat de sentiments, a voltes sembla descobrir-s'hi, fosa en la seva sòlida i robusta personalitat de poeta.

L'actualitat literària

Conferència Club

El distingit arabista Emilio García Gómez es va adreçar a un públic que vessava distinció i sobreeixia de la catacumba amb pintures de Ricardo Marín que és el Grill Room del Ritz. El tema semblava propici a l'amenitat, però va trair les esperances que havia desvetllat. El jove professor, carregat d'erudició, descabdellava la seva teoria de noms il·lustres en la poesia beduïna i àrab i ens feia passar de Bagdad a Còrdova seguint les petjades literàries de l'amor *cutri*, una variació oriental del platonisme.

Molt sovint l'erudició és enemiga de la varietat, i així aquella dissertació pecà d'una monotonia rares vegades il·luminada per una observació interessant o per una citació oportuna. Massa savi d'arxiu, el professor García Gómez no sabé preparar prou bé la safata de la seva prosa oratòria per a presentar-hi les mostres precioses de l'amor tan espiritual i ensems sensual, però absolutament mancat de sexualitat, que caracteritza una part de la poesia beduïna.

Mito y teoria de un amor beduïno era el títol de la conferència. A la sortida, la concurrència, visiblement alleujada d'una atenció no sempre sostinguda, però que calia mantenir en suspens, parlava de tot menys de poesia beduïna. Uns comentaris leminins alludien, però d'una manera més aviat maliciosa, alguna de les poesies que havien estat llegides pel conferenciant i feien creure que l'amor *cutri* i el platonisme, ara com ara, no estan pas de moda ni serien comprensos en els nostres climes.

«La Revista»

La puntualitat de l'aparició dels quaderns semestral de *La Revista* s'advera, novament, digna de tot elogi. El número de juliol-septembre d'enguany, aparegut fa pocs dies, acusa amb el seu sumari una continuació digna d'una sèrie ja respectable de quaderns plens de coses bones. Les signatures de Massó i Torrents, López-Picó, Gay de Montellà i d'altres, presenten assaigs interessants, i a més de les obres originals de debutants hi ha dues bones traduccions de Shakespeare i Claudel, a càrrec, respectivament, de Carme Monturiol i A. Esclasons.

R. T. M.

Visita a Apelles Mestres

Per a visitar l'autor de *Margaridó* hem deixat passar expressament els dies d'agitació, de visites i d'homenajes que s'han fet al poeta amb motiu d'haver complert els seus primers vuitanta anys.

Nosaltres hem preferit sorprendre'l en la seva calma habitual, sense aglomeracions i sense presses, per tal que el nostre col·loqui tingüés aquella plàcida serenitat de les hores tranquil·les que el poeta viu, nimbada de records, en la seva llar amable i quieta.

Apelles Mestres podrà ésser jutjat per les hodiernes generacions com un inactual,

que Aldavert i Guimerà havien muntat al carrer del Bisbe.

—Les meves obres—diu—passen del centenar destriades així: 24 volums de versos; 11 de poemes; 9 de prosa; 48 obres de teatre; 14 monòlegs, àlbums, quaderns, estudis i reculls d'obres populars i 10 obres musicals.

—Teniu alguna preferència per alguna d'elles?

—La preferent—ens diu—és sempre la que escric. Quan ja és publicada em sembla que no és tan meua. Quant als meus dibuixos, si bé els publicats passen de quaranta mil, els que he arribat a fer són incalculables.

—I dels vostres èxits teatrals, quins recordeu amb més fruïció?

—Les meves obres han tingut, en general, el do de desplaure a la crítica, però s'han representat per tot Catalunya. *Sirena* porta ja més de sis mil representacions i *La Presentalla*, que la crítica també va aixafar, segueix encara en voga. L'èxit més gran que recordeu—ens diu el poeta fent memòria—fou el de l'ídill *Els Sardinalers*. D'aquesta obra deia un pescador: «això sembla escrit per un dels nostres». I el gran Menéndez y Pelevo m'escrivia: «Entre *Els Pescadors* de Teberit i *Els Sardinalers* vostres, crec que no s'hi pot posar res entremig».

En fer després al·lusió a la seva vida actual, el poeta ens fa saber que la seva vida és la mateixa d'abans i la mateixa de sempre.

—Segueixo treballant com si res—ens diu rient satisfet—. L'únic que no puc fer és dibuixar.

Intentem fer-li avençar alguna impressió de l'obra que té presentada al Romea, però desvia la conversa al·legant que parlar de les obres abans d'estrenar-les sol resultar perjudicial.

Torna el poeta a parlar de la seva vida activa i del seu hàbit de treball.

—Mai—diu—no he perdut una hora al cafè. He estat metòdic i disciplinat a la feina i l'únic que he fet és variar de treball quan m'he sentit fatigat. Si se'n pot dir perdre hores, n'he perdut moltes davant la Naturalesa, però sé que ella m'ha ensenyat moltes més coses que els llibres.

Realment, en ell l'admiració a la Naturalesa és quasi un culte i una devoció que ressalta en la majoria dels seus poemes.

Apelles Mestres ens parla encara de les seves excursions i dels seus viatges i ens diu que encara cada setmana puja al Tibidabo com quan era jove i que ell va descobrir als barcelonins aquells bells indrets seixanta anys enrera.

Acompanyats del poeta resseguim després diverses sales convertides en un veritable museu. Una diversitat infinita d'objectes de tota mena i de tots els països, recollits i classificats amb una paciència de benedictí.

Tenim entès que ben aviat podrem admirar totes aquestes coses en una propera exposició.

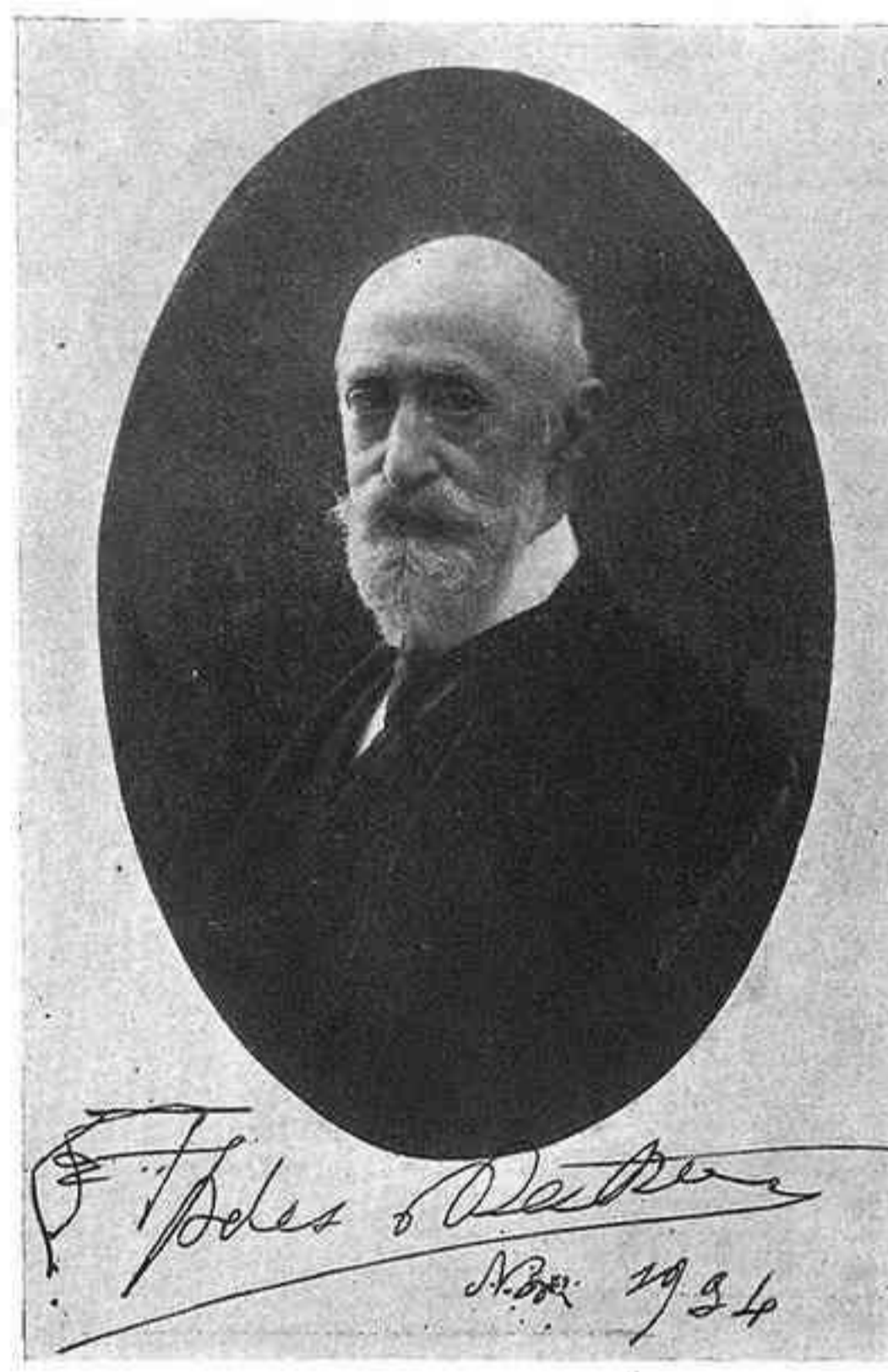
En acomiadar-nos, el poeta ens fa una amable iniciació: —Sobretot—diu—no m'escriviu el nom de pila amb doble l. Poseu simplement: Apelles.

L'autor de *Sirena*, com Guimerà, Aldavert i Francesc Matheu, no ha volgut transgir amb les modernes normes ortogràfiques, que té per herètiques.

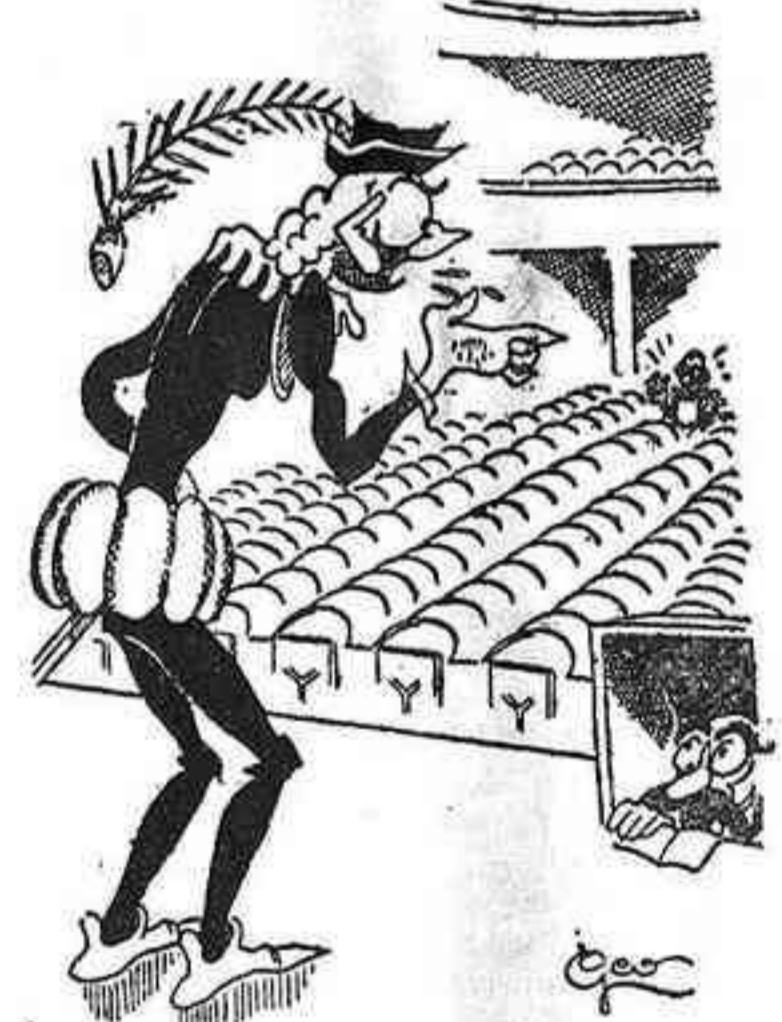
Si no ens hem atrevit a complaure'l és per por que el corrector ens esmenés la plana.

Esperem que la justificació ens valdrà davant la benevolència de l'il·lustre octogenari.

CONXA ESPINALT

Apelles Mestres

L'actor exigent. — Ei, acosteuvos més, que no sento els aplaudiments!

(L'Humour, París)

EL CAMBRER SERVICIAL

—Aquest sopa és bullenta!
—No, senyor... tèbia només.

(Gazzetta del Popolo, Torí)

Les darreres novetats en llibres francesos les trobareu primer que enlloc a la

LLIBRERIA
Louis Bergé

Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

Kiosque Français
Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

SUBSCRIVIU-VOS A

REVISTES
ESTRANGERES

per mitjà de

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3
Telèfons: 12456 i 11147
ELS MILLORS SERVEIS!

MIRADOR Telèf. 11430

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047: BARCELONA

Exit en la mida

Corbates inarrugables
Dijames a bon preu

JAUME I, 11
Telèfon 11655

FIGO
BARCELONA

MARTÍ DE RIQUER

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions PROJECTOR

Francesc Labarta

El pintor Labarta, amb l'exposició de La Pinacoteca, ha portat a cap una prova feient de la seva enorme activitat pictòrica evidenciada per aquella cinquantena llarga de teles, i així mateix ha aconseguit desvetllar un interès assentat sobre dos punts que a continuació anem. Primerament, acontentant el gust de tothom. L'exposició ha tocat tots els punts vulnerables del públic, tant de l'intelligent com del que no ho

Oms

El jove pintor Oms exposa actualment a la Sala Gaspar una col·lecció de dibuixos aquarellats notables pel seu criteri il·lustrador i per superar de bon tros el que donen de si les fronteres limitades de la pàgina de magazine.

Generalment, aquesta espècie es perd en el moment que la sapiència i el costum inveterat dels seus conreadors han adquirit l'academisme, i és per això que aquells va-

Sem

Dilluns darrer moria a París, a l'edat de setanta-un anys, el caricaturista Sem, gairebé diríem un supervivent d'aquella època d'avantguarda a la qual s'ha aplicat aquella frase, la *douceur de vivre*, que el príncep de Ligne trobava en els temps precedents a la Revolució francesa.

Sem ja es veia venir la seva fi. Pocs mesos abans, el bibliòfil Vandèrem havia rebut tres llibres de Sem i, estranyat del present, li telefonà.

—No em sento bé i per això poso en ordre les meves coses. He pensat que aquest record us agradaria.

L'estiu passat, però, els seus amics encara aconseguiren endur-se'l a aquell Deauville on el caricaturista tant havia exercit les seves dotes d'observador. Hi fou ben rebut, és clar.

—Es creuen que encara existeixo!—va comentar filosòficament.

En realitat, Sem ja no existia. El seu nom va lligat a aquella època que deïem, de la qual fou el cronista gràfic més brillant, el més conegut. Esser caricaturitzat per Sem era una patent d'elegància.

Es deia, de debò, Georges Goursat i havia nascut a Périgueux el 23 de novembre de 1863. No s'amagava de dir que havia estat darrera el taulell de l'establiment d'adroguer del seu pare, que devia vendre, és natural, trufes.

Aneu a saber per què, Georges Goursat trià com a nom de guerra el d'un fill de Noè i debutà, en 1887, amb un àlbum, *Périgueux-Revue*, seguit de *Bordeaux-Revue* i de *Marseille-Revue*.

En 1900 es traslladà a París i començà a freqüentar els medis esportius i elegants. Aplegà els seus dibuixos en una sèrie d'àlbums: *Le nu à la mer*, *Le nu à la mer bleue*, *Monte-Carlo*, *Tangerville*, *Le monde à l'envers*, *Le Nouveau-Monde*, etc.

S'especialitzà aviat en la figuració de personalitats del turf, del teatre, de les lletres, de la societat, de les arts, i dibuixà en publicacions satíriques i quotidians com *Le Journal*, *Le Figaro*, *Le Gaulois*, reeixint a posar-se al costat de Forain i d'Abel Faivre.

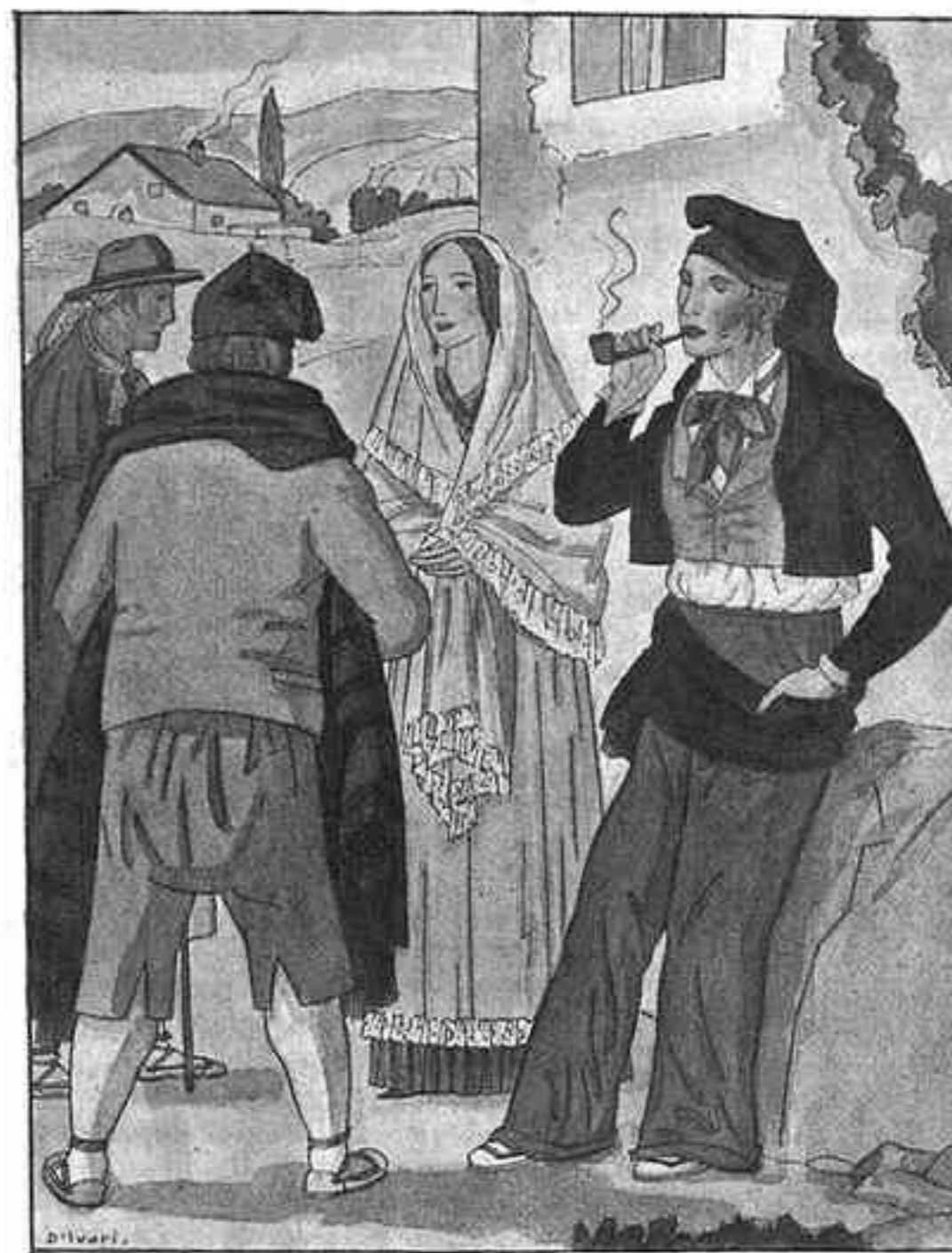
Sem fou sobretot una mena de periodista gràfic, un cronista de l'època, i amb aquest títol passarà a la posteritat. La crítica s'o-

UNA EXPOSICIÓ DE JOAN D'IVORI

Dibuixos d'indumentària

Aquests dies hi ha hagut, a les sales de l'Arxiu Municipal de la Ciutat, instal·lat a la Casa de l'Ardiaca, una exposició de caràcter privat. Hom exhibia, entre els venerables documents que omplen les prestatgeries que tapissen les parets dels vastos departaments, uns dibuixos: una cinquantena de làmines acolorides, reveladores d'un treball considerable, en les quals és fixada l'evolució del vestit típic a través dels dos

no passarà mai d'un fred *pastiche* i s'allunyarà, precisament, d'aquella fidelitat que es proposava servir. Cal, per evocar les creacions vitals i artístiques d'una època oblidada, ésser també artista i introduir-se amb una tècnica segura al servei d'un gust afinat, en les normes estètiques que, implícites o observades, regiren aquelles creacions. Com que era artista, Lola Anglada triomfava de la seva empresa d'evocar el típic barceloní del segle passat: la seva reeixida tasca, exposada també a la Casa de l'Ardiaca, fou comentada i lloada com calia damunt les pàgines de MIRADOR per Joan Sacs. Com que és artista, i té un sentit rigorós de la disciplina estètica, i no fia res a l'atzar i a la improvisació, el dibuixant i pintor Joan Vila, D'Ivori, triomfa en la seva tasca de refer les modes esvanides, els vestits sumptuosos i bigarrats, les robes senzilles o complicades que el pas del temps feia variar en les caixes-banes dels catalans.

Joan D'Ivori — Indumentària gironina (començos del XIX)

Desfilada de gecs i armelles pintorescos i plens de fantasia. Evolució curiosa i variants locals de la barretina. Influència de les modes estrangeres — per exemple, a Menorca, per la dominació anglesa — damunt l'elegància indígena, i reminiscències seculares que persisteixen en la indumentària. Varietat admirable de cofats femenins a les Balears, amb la quantitat de mantellines que amaguen la llarga trenca. Diferències racials que els vestits acusen, entre Catalunya i Aragó, precisades per les làmines dedicades a les modes d'aquella regió fronterera.

I a més de tot això, en aquesta desfilada brillant de vestits acolorits i magnífics, tant si són senzills com sumptuosos, la mà de l'artista, que no oblidà mai les exigències de la composició, que crea per a cada parella el marc adequat de paisatge urbà o rural, i que sap treure de les figures l'aire de figurins, tot i valorant, com calia, per damunt de tot, la indumentària i fent posar en valor les seves característiques essencials.

Si l'autor es complau a deixar en alguns dels seus personatges l'aspecte ingenu de les figures de les estampes populars o si un punt d'anacronisme encarcera un moment la seva ploma, aquells pàgines colrats i aquelles fadrines rialleres i belles sempre són vivents i mai no us fan pensar en el fantasma galvanitzat per l'arqueòleg, sinó en el documental de primera mà, o millor encara, en la concreció d'un anònim creador, inspirat i científic, de la moda popular.

Sembla que serà un fet la publicació en un volum, amb el text corresponent, d'aquestes làmines d'indumentària que ha dibuixat l'artista i conscienciosos que és Joan Vila, D'Ivori. Tot i que ací el mercat per a llibres d'aquesta mena, forçosament cars, és d'una limitació proporcionada al nostre desinterès pels llibres i per les arts, cal esperar que aquest llibre tindrà la difusió que es mereix.

I, si potser no pogués sortir, el gest del Patronat de la Fundació Massana i la cura de l'Arxiu Històric de la Ciutat, permetran de consultar i conèixer aquesta preciosa obra d'indumentària que ha creat D'Ivori i que ha estat exposada, privadament, i només per uns quants dies, a la Casa de l'Ardiaca.

RAFAEL TASIS I MARCA

Francesc Labarta — Pintura

és tant. En segon lloc, esgotant materialment el paisatge i deixant-lo en situació de mostrar, apte perquè d'ell parteixin els encàrrecs en nombre i qualitat a gust del client.

Volem dir que el punt de partida ha estat el de mostrar-se amb l'agilitat per tothom reconeguda i amb l'absència del desig de subministrar obres de primeríssima classe.

Es exposició per a ésser visitada sense l'esperit d'intransigència, com lliurant-se a un plaer de passar per davant de fresques meditacions allunyades dels intervencionismes d'alta escola, d'aquella que associa el nom de Labarta generalment.

Degut a això preferim fer constar la nostra opinió des d'un punt de vista d'una labor exercida en la qual s'ha volgut introduir l'artista, com si per un moment renunciés al pes de la qualitat de la seva pintura normal, que no cal repetir com compta en l'avantguarda de l'eufòria catalana.

Labarta ha creat, amb la còpia exposició de què parlem, una nova possibilitat del quadre. Gènere d'una simpatia a flor de pell que encomana el desig adquisitiu de la parella al mateix temps que posa en clar l'excel·lència d'un tipus de cançoneta per a admirar graciosament, sense veure's desbordat per la impressió de l'imponderable fet de la gran clínica de l'autor i la possessió retentiva de tot el paisatge que ha arribat a pair en les seves llargues excursions artístiques, li permeten sadollar l'obra del contingut de l'atracció. Per això, quan Labarta executa quèlcom amb l'ànim de la cosa important premeditada, la tela li queda xopa de l'esperit del viscut, del que es guarda dogmàticament per a ésser més tard aplicat des del miratge de l'artista. És per això també que quan procedeix altrament, com en l'actualitat, el conjunt obté idèntiques gràcies només que reduïdes en el percentatge que ell mateix és vol adjudicar.

Molt fàcil que amb algun altre artista el motiu de la diversitat a què Labarta s'ha sotmès li transcendís en un desgast notable que deixaria l'exposició molt més anodina. A ell no li ha passat així, perquè a més de les virtuts alludides, que són innates, té una traça de gran consideració i un grapat de recursos que, units a l'anteriorment expressat, l'han fet mestre sense discussió.

Qualsevol tela que hom pugui escollir, té l'autor reflectit. Tot està al seu lloc i tot posseeix la seva profunditat i arquitectura, i si no ens surt l'elogi que Labarta es mereix, és segurament degut a allò que constitueix la fatalitat dels homes il·lustres, que se'ls exigeix tothora el que per circumstàncies momentànies o per criteris esporàdicament divergents no poden sempre oferir.

lors trontollen en el més íntim del seu si, cada vegada que un home provinent del camp de la pintura els posa els punts sobre les is i els recorda violentament els seus sedentarisme i rutina.

Oms, sense arribar a vincular al recull de dibuixos l'alt interès d'una obra netament pictòrica adaptada a les necessitats del figurí, li proporciona una perfecta harmonia que es surt del corrent per a quedar en un punt ambigu que, per la manca de costum de presenciar-lo, hem de significar com a important, al mateix temps que hem d'opinar que en aquest aspecte podem tenir-li la confiança del revaloritzador i àdhuc la d'un creador *sui generis*.

Valdemi

La gran quantitat de pintura exposada a la sala gran de les Laietanes sota la signatura de Valdemi no pressuposa haver de convenir que la seva qualitat correspongui a l'esforç del nombre.

Hi ha cinquanta teles, a través de les quals no queda ni tan sols expressada la personalitat del pintor, que s'escabulleix sense solució a la formació d'un criteri definit sobre la seva situació i filiació artístiques.

On més categòricament pot exclamar-se així és amb la contraposició immediata que s'estableix entre la figura i el bodegò de natura morta, punts principals de l'esmentat aplec.

Mentre en el darrer assumpte hi ha instants en què una certa volada (en l'aplicació del color s'adverteix una indiscutible predisposició a exercir la pintura simpàtica), en la figura, Valdemi topa constantment amb atracció del vano de propaganda i constitueix un punt insoluble que una persona que com ell deu haver tingut temps suficient de reflexionar sobre l'art i les seves clàusules indispensables, no s'adoni del que fabrica quan sota l'imperi d'un expressionisme idoni de la novella per entregues fa semblants d'un antirealisme morbós, farcit de tòpics i convencionalismes que tenen molt a veure amb la cocaïna dels tangos més malaltissos.

Valdemi, és cert, té una prosopopeia a la paleta. Sobre d'ella existeix en un moment la possibilitat de posar en pràctica alguna cosa recomanable, que no ha reeixit a expressar.

Així, per definició, hem de concloure que si no es surt ben bé amb la seva, és degut al fet de no haver dilucidat en l'esperit aquella viabilitat que conté el seu ofici, sense adonar-se'n el mateix pintor.

F. Bosch

Ferran Bosch, que és un il·lustrador d'allò que per certs medis de Madrid se'n diu la *vida galante*, ha exposat a les Laietanes un conjunt de detalls d'aquesta vida.

Es la cosa més sedentària, com ella mateixa.

Ha admès canvis externs, però la capacitat moral és idèntica.

En parlem perquè no deixa d'ésser una faceta moderna que compta amb un exèrcit d'incondicionals perduts que veuen en ella la transcripció del seu pauperisme espiritual ignorat.

Es un signe de màxima decadència que ens obliga a haver de significar un pessimisme quan es pensa en la feina que hi ha a fer quan es parla d'un públic sedentari, al qual manca una enorme dosi de sensibilitat per admetre semblants il·lustracions que tot al més tenen un sentit d'elegància tan estereotipada que ni elegància és.

Voldríem que de la part d'anatema que poden contenir les anteriors paraules en recaigués la menor part sobre el dibuixant, que en el millor dels casos és solament un home que es guanya la vida.

ENRIC F. GUAL

Sem, pel seu germà Victor Goursat

cupà ben poc d'ell, però això no li restà gens de celebritat.

A més a més de la seva tasca de caricaturista—que, reaccionant contra el costum de Nadar i d'André Gill, que feien als seus personatges el cap gros i el cos petit, creia que tota la persona del caricaturitzat era característica—, Sem il·lustrà una edició de *Messieurs les Ronds-de-cuir* de Courteline i realitzà alguns plafons decoratius: *Equipages au Bois de Boulogne*, *L'Avenue du Bois* (en col·laboració amb Roubille), *Types de celle époque* (al teatre dels Champs-Élysées).

Vingué la guerra i Sem, que mai no havia posat llegendes als seus dibuixos, escriví alguns articles, alguns llibres com *Un pékin sur le front*, i, més tard, aquella *Ronde de Nuit* (1918) que és un gran document sobre l'època.

De totes maneres, les cròniques gràfiques de Sem tenen una limitació: no li interessava l'acció sinó els espectadors, i a aquest dedica tota la seva atenció, espantant-lo de vegades mesos i mesos abans de traçar-ne la caricatura definitiva.

Dilluns passat, Sem era trobat mort a casa seva, assegut amb el diari a la mà. Amb ell ha desaparegut el darrer d'un trio d'artistes al qual Willy havia dedicat aquests versos:

Il·l·s'en vont à la queue leu-leu :

Boldini, Sem, Helleu.

Il·l·s'examinent l'un l'autre :

Sem, Helleu, Boldini.

Puis l'un s'en va et l'autre idem :

Boldini, Helleu, Sem.

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijamas a bon preu
JAUME I, 11
Teléfono 11655

VISITI ELS TALLERS I EXPOSICIÓ

DE **R. SIN**
RAMBLA DE CATALUNYA, 125

GUTENBERG, S.A.

Fàbrica de maquinària
per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Teléfono 55723
BARCELONA

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastènia. Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigenes, fadiga corporal, tremolors, dispènia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.— Dirigir-se i trametar 0'25 pts. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sòkars, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquesta malaltia

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

PANORAMA

En els programes

Darrerament els noticiaris francesos s'han posat a gran altura. L'*Eclair Journal*, per exemple, ja fa setmanes que és excel·lent de debò. Sap fugir de la monotonia temàtica que tant perjudica — a desgrat de llurs excel·lències tècniques — els noticiaris americans i ofereix una informació variada i suggestiva. En el darrer que passen al Public-Cinema, hi ha un espècimen de cinematografia radiològica realment impressionant. Hom hi veu el desenvolupament d'un embrió en un ou. Una lliçó d'embriologia que equival a unes quantes pàgines didàctiques. És remarcable també el documental *Ufa, D'Amserfeld al llac Ochrida*, que deu haver estat una revelació per a la majoria dels espectadors, tan incògnits són els aspectes de la vida iugoslava que presenta. Les cerimònies litúrgiques del país, sobretot, són d'un pintoresc molt pujat.

A Actualidades han presentat un nou dibuix, *Robin Hood*, que és una meravella. Tractat en estil de gran òpera, la figura del famós aventurer que un dia encarnà en el cinema el gran Douglas, reviu en aquests dibuixos amb una gràcia extraordinària.

Al Coliseum s'ha estrenat un film de Mae West, *No sóc pas un àngel*, i al Fantasio anuncien l'estrena immediata de *Wonder Bar*, un film de gran espectacle de la sèrie que debutà amb *El carrer 42*, *Vampires 1933* i *Desfile de candilejas*. Dolores del Río, Kay Francis i Al Jolson figuren en el repartiment.

Al Coliseum anuncien l'espectacularíssim film històric (?) de Cecil B. de Mille, *Cleopatra*, amb Claudette Colbert de protagonista. Claudette és xateta i, demés de la seva plàstica, el detall del nas deu haver ajudat a triar-la per a reina d'Egipte i donar una demostració de la cèlebre frase: «Sí el nas de Cleopatra hagués estat una mica més llarg, el destí del món, etc.

Parlarem d'aquestes estrenes la setmana vinent.

Secció de Cinema del C. E. del C.

Mentre es prepara per a l'organització del Quart Concurs Internacional de Cinema amateur que ha de tenir lloc l'any que ve a Barcelona, la Secció de Cinema del Centre Excursionista de Catalunya ha combinat un pla de reunions a base de conferències i projeccions.

L'inaugural d'aquest cicle d'actes tingué lloc el dijous passat. Els films projectats eren de Domènec Giménez i la conferència anà a càrrec del nostre redactor, Josep Palau, el qual parlà dels diferents aspectes que ofereix la qüestió de les relacions entre el cinema i la música.

La pròxima reunió tindrà lloc el dijous dia 13 i anirà a càrrec del nostre col·laborador Manuel Amat. Els films seran de Joan Prats.

Anunciarem oportunament les altres sessions. Programes i invitacions d'entrada poden demanar-se a la secretaria del Centre.

MIRADOR

Subscripció: 3'50 ptes. trimestre

Redacció i Administració:

Corts Catalanes, núm. 589

Telèfon 11430

MUSICA I RADIO

Crònica de la vida musical

"El Cavaller de la Rosa"

APUNTS SOBRE L'OBRA

Cal conèixer Viena, la seva història i la seva atmosfera per poder jutjar i comprendre l'apoteosi del seu encís i de la seva morbidesa que és la comèdia musical de Strauss-Hofmannsthal. La substància cultural d'aquesta Babilònia moderna, d'aquest mercat de totes les llengües i de tots els pobles on l'element hebraic ha tingut sempre una acusada preponderància, ha estat formada per un eclecticisme àvid. L'elegància parisenca i l'esnobisme del pervingut, la indolència de l'oriental i l'intellectualisme germànic han format pacíficament, l'un al costat de l'altre, la fesomia d'aquesta ciutat hospitalària. La gran diferència entre París i Viena—les dues metròpolis que s'acostuma a comparar—és que la darrera no ha sabut mai absorbir tot el que li ha estat aportat per l'element estranger. Fins a la implantació grandiosa de la Viena Roja —avui ja desfeta—la capital d'Àustria fou dominada per la cort, pels militars i per una aristocràcia arruinada, al costat dels quals cada dia prenia major importància el tipus de nou ric. Tota aquesta societat repetent que ha estat posada al nu per tota una literatura de valor desigual, vivia a costes de les seves classes inferiors. Però aquella pobra burgesia era lluny de sentir-se'n ofesa. Ben al contrari: com els seus confreres més sortosos els pervinguts a la manera de Fanimal, «burgès ric i noble de poc», es sentien orgullosos del més petit contacte amb aquest món «superior». I no vacilaven a sacrificar-ho tot: dignitat, fortuna, els propis fills, per poder participar mal que fos al preu més humiliant, a la vida dels grans de llur ciutat.

Les tragèdies personals que forçosament se n'havien de derivar, han estat sovint l'objecte d'obres literàries. La més grandiosa, *Yo acuso*, fou reservada al film. Molts anys abans de *Liebele*, la *Marxa Nupcial*, un dels darrers films muts d'Eric von Stroheim, qui, ell també, era descendent d'aquesta aristocràcia *débauchée* —ens ha donat una visió d'aquesta Viena antisocial i antihumana. Fou en el temps de la post-guerra. Però en 1911, malgrat els drames socials de Gerhardt Hauptmann i l'activitat de Strindberg i de Wedekind, no era pas gaire oportú que algun membre de la «bona» societat com els autors del *Rosenkavalier* tractés seriosament un tema tan delicat. Però la realitat—aduc la pròpia realitat social—presa com a fons històric, podia donar un cert atractiu a l'obra sense posar en perill la seva divulgació en els teatres reals. Així, una petita dosi de problemes socials, un xic de sentimentalisme (en la figura de la Mariscalda tardora), molt de lirisme d'aquell avell estil que no deixa mai de fer el seu efecte, i finalment un poc de classicisme mozartí i de moviment de vals autèntic—tota aquesta ensalada múltiple preparada en l'exquisida maionesa del colorisme refinat de l'orquestra straussiana—; heus ací una obra molt ti-

pica de l'esperit de la ciutat de Viena i a la societat austríaca d'uns quants segles.

LA TRADUCCIÓ

La versió catalana de Joaquim Pena del llibret alemany ha suscitat la nostra més viva admiració. El text, amb pàgines senceres de dialecte austríac, ens re-crea amb una gran mestria, fins en el seu propi estil, tota l'atmosfera sentimental de la metrò-

quest magnífic treball literari. Mai una traducció no podrà satisfer tothom, ni al propi traductor, ni mai una traducció d'una obra tan típica com *El Cavaller de la Rosa* no podrà donar gaire cosa més que una versió aproximada de l'original. Sols dos camins són possibles: el d'una completa—i sempre perillosa—nova creació poètica en català, i el de la major fidelitat de contingut, de llenguatge i de mètrica a l'original; Pena s'ha decidit, amb un èxit magnífic,

per aquest darrer procediment. Per cada una de les nombroses locucions populars i de l'argot vienès, ha recercat i ha trobat les frases catalanes equivalents. Recomanem a tots els nostres amics una lectura de la famosa comèdia en la qual no es perd res del seu encís i de la seva originalitat. Ben al contrari: tots els petits detalls que donen al llibret el seu segell característic i que passen despercebuts del públic durant la representació, sols poden ésser apreciats per la lectura.

LA REPRESENTACIÓ DEL LICEU

L'efecte de la comèdia depèn en primer lloc de la comprensió del text cantat. Es ací on Strauss ha demostrat tota la seva mestria de l'ofici i on les línies melòdiques són dutes d'una manera tan transparent que ni elles ni l'orquestra no ofeguen les paraules cantades. Una representació amb dos estrangers, l'excellent Carlota Dahmen i l'imponent Vicente Bettoni que, amb un admirable esforç, han après a tota presa el català, havia d'estar forçosament destinada a ésser una empresa arriscada. I ho fou encara més pel fet d'ésser dirigida per un músic que a despit de la seva gran bona voluntat i de l'entusiasme sincer, no té la pràctica d'interpretar òperes i sobretot òperes d'una delicadesa i d'un aparell instrumental i

escènica extraordinària. Afegim-hi encara, que aquest músic és essencialment espanyol, que Joan Manén no té pas l'instint dels vals vienès. Aquests són els punts febles de la representació d'aquesta comèdia musical al Liceu. Malgrat aquestes dificultats, cal estar satisfets de l'interès demostrat a fer-nos escoltar una obra tan bella i interessant. Fou cantada molt bé i les cantatrius Mercè Capris i Conxita Oliver —sobretot aquesta— foren un trio deliciós amb la Dahmen.

Hindemith desqualificat

La revista oficial dels centres musicals nacional-socialistes, *Die Musik*, s'ha negat a reconèixer, en un article de fons, les composicions de Paul Hindemith com a conformes a l'esperit de la nova Alemanya. És només aparentment—hom escriu—que l'il·lustre jove compositor sembla haver creat valors «positius» en la seva nova simfonia *Matias el Pintor*. El fet que la seva dona sigui de descendència «no ària» i que ultra això d'ençà de la revolució nazi impressioni discos a l'estranger amb dos «jueus» emigrants (l'un, Feuermann, el més gran violoncellista alemany, i l'altre Goldberg, ex-concertista de l'Orquestra Filharmònica de Berlín), proven abastament que Hindemith no ha sofert pas una radical transformació interior. Quan les conseqüències lògiques d'aquestes constatacions oficials siguin un fet en la vida musical, això és, quan sigui proclamat el boicot de les obres de Hindemith, l'Alemanya actual haurà perdut, per la seva pròpia voluntat, la darrera figura important de la jove generació de músics que ha restat encara dintre les fronteres de la seva pàtria.

Els mestres del llaüt

Sota aquest títol, l'Associació de Música Antiga oferí el seu darrer concert en la bella sala de la Casa de l'Ardiaca. Vicenç Maria de Gibert donà, en una brillant introducció, una visió molt general de la història d'aquest instrument. En una escassa mitja hora, el mestre Gibert sabé presentar a un públic molt atent els punts principals de l'evolució del llaüt i del seu successor actual, la guitarra.

Nombrosos documents autèntics, llegits pel conferenciant, ens familiaritzaren immediatament amb aquesta complicada matèria. Un jove guitarrista, Francesc Alfonso, executà un programa molt vast amb les obres capitals de Milán, Sans, Robert de Visé, Bach i Sor. Aquest jove músic toca amb tanta mestria i sentit musical, que creiem poder-li predir un bell esdevenidor.

Les vetllades musicals d'un veritable interès, sense rutina i sense programes convencionals, només poden trobar-se ara al marge de la vida oficial de la música. Els concerts de l'Associació de Música Antiga no ens han decebut mai encara. Amb només un any d'activitat, aquesta Associació ha aconseguit guanyar ja una funció essencial en la vida musical de la nostra ciutat, potser més important que la d'altres centres artístics que disposen d'un vast aparell de propaganda i de recursos abundants. El pròxim concert serà a càrrec de José Subirà (Madrid), qui parlarà, amb el concurs de diversos músics, sobre el seu tema preferit, *La tonadilla española*.

OTTO MAYER

Alois Kolb-Strauss

polis austríaca. La versió catalana—diguem-ho tot seguit—és molt millor que la francesa; els problemes gairebé insuperables de la traducció han estat resolts amb una intel·ligència i una habilitat incomparables. Ha d'ésser un dia una tasca molt interessant examinar de prop la immensa obra de traducció que Joaquim Pena ha portat a cap durant un llarg nombre d'anys amb un entusiasme i una abnegació sense parió. Unicament el que conegui les dues llengües podrà jutjar degudament el valor d'a-

JEAN VALJEAN S'APODERA DELS COBERTS DE PLATA DEL BISBE MSR. MYRIEL (UNA ESCENA DEL GRAN FILM «ELS MISERABLES», SEGONS L'OBRA DE VÍCTOR HUGO)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telèg: "Carburós"BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; : FERRO MANGANES i FERRO SILICI; : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits; : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstics; : GENERADORS, BUIRADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

ANUNCIEU A "MIRADOR"

FA 137 ANYS QUE FABRICA BONA XOCOLATA

OFICINES I DIPOSIT CENTRAL:

MANRESA, 4 I 6 - TELEFON 13961 - BARCELONA

DIPOSIT I CANALS URALITA

BARCELONA - PLAÇA D'ANTONI LOPEZ, 15 - TEL. 16556

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA